naš tednik

Letnik XXVII — Štev. 27 3. julija 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

V 21. letu konstruktiven pogovor

Paket za koroške Slovence je zagotovil zvezni kancler dr. Bruno Kreisky zastopnikom koroških Slovencev po razgovorih v parlamentu v torek popoldne. Na teh razgovorih so poleg kanclerja bili navzoči zunanji minister dr. Erich Bielka-Karltreu, pravosodni minister dr. Christian Broda, prosvetni minister dr. Fred Sinowatz, finančni minister dr. Hannes Androsch kot zastopniki zvezne vlade, poleg njih pa še koroški deželni glavar Leopold Wagner ter razni uradniki, s strani koroških Slovencev so se udeležili razgovorov dr. Joško Tischler, dipl. jur. Filip Warasch ter Karel Smolle za NSKS ter dr. Franci Zwitter, dipl. inž. Franci Einspieler in Hanzi Ogris za ZSO.

V nasprotju s prejšnjimi pogovori, ki so bili hladni in neobvezni, je kancler tokrat dejal, da je podlaga za razgovor memorandum, ki sta ga predala obe osrednji organizaciji zvezni vladi dne 14. 5. tega leta. Zvezna vlada je ta memorandum tudi študirala — zaenkrat so izdelali stališča k spomenici zunanje, pravosodno in prosvetno ministrstvo. Zastopniki osrednjih organizacij so obljubili, da bodo tudi oni študirali stališča ministrstev in potem odgovorili.

Na razgovorih so tudi sklenili, da bodo od septembra naprej zasedali mešani strokovni odbori, ki si bodo sami stavili termine za svoje delo. Prav tako je kancler Kreisky izrazil svojo pripravljenost za izvedbo člena 7 v doglednem času. Prvič se kancler pri teh razgovorih ni omejil na en sam odprt problem, ampak je priznal, da jih je odprtih več.

Problem ugotavljanja manjšine na teh razgovorih ni bil prisoten. Izgleda, da tudi zvezna vlada sama nima več veselja s svojim predlogom o ugotavljanju, predvsem, ker tudi predstavniki strank v drugih zveznih deželah ne kažejo posebnega zanimanja, kot so to pričakovale koroške stranke. Zgleda, da se tudi zavedajo zunanje- in notranjepolitične zapletenosti problema.

Konstruktivno atmosfero razgovorov je motil edinole deželni glavar Leopold Wagner, ki je trdil, da neenakopravnosti na Koroškem ni. Na konkretne dokaze s strani slovenskih zastopnikov se je izmikal in dejal, da ni dolžan konkretno odgovoriti. Principialna pripravljenost za pogovore o nastavitvi slovenskih uradnikov je pač le premalo.

Predstavniki obeh osrednjih organizacij so informirali zveznega kanclerja tudi o neonacistični provokaciji abwehrkämpferbunda v Vernberku. Kancler je dejal, da bi vključil državnega tožilca v preiskavo. Pustil bo o tem tudi izdelati poročilo; rezultate tega poročila bo sporočil slovenskim zastopnikom pri naslednjih razgovorih po volitvah jeseni.

KOMENTAR

Slovenska gimnazija še naprej izolirana

Premirje vlada med Slovensko gimnazijo in zveznim prezidentom. Kot kaj drugega rezultat tričetrturnega pomenka zastopnikov naše šole z državnim predsednikom ne moremo imenovati. Do jasne izjave s strani zveznega predsednika ni prišlo. Slovenska gimnazija ima še vedno izjemen položaj.

Do konflikta je prišlo, ko je najvišji predstavnik naše republike v Hornu izjavil nič več in nič manj, da so težave z Jugoslavijo nastale šele potem, ko so stopili maturantje Slovenske gimnazije v javno (politično) življenje. Tako je poročala sama katoliška tiskovna agentura Kathpress. Ker na slovesni otvoritvi šole ni bilo jasnega odgovora s strani ministra za pouk in umetnost, dr. Sinowatza, so zaprosili zastopniki Slovenske gimnazije za razgovor s Kirchschlägerjem ob njegovem bivanju na Koroškem.

In res je Kirchschläger sprejel zastopnike odbora šolske skupnosti v hotelu Lido na Osojskem jezeru. Tričetrt ure so se razgovarjali, nato je Kirchschläger izjavil, da ta razgovor ni služil samo diskusiji o njegovi izjavi v Hornu, ampak tudi medsebojnemu spoznanju in debati o funkciji šole. Ta šola ima med drugim namen, da pripravlja za manjšino intelektualce, brez katerih nobena narodna skupnost ne more živeti. V tej šoli pa, je nadaljeval Kirchschläger, vlada tudi drug duh, kot na drugih šolah, na katerih se dijaki pripravljajo samo na maturo. Ta namen je položila tudi republika Avstrija Slovenski gimnaziji v zibel.

Kirchschläger je torej atestiral Slovenski gimnaziji poseben položaj. Gotovo, ta poseben položaj bo naša šola imela vedno in ga je imela tudi že do sedaj. Kirchschläger je morda napravil zvezni gimnaziji za Slovence lep kompliment, ko je govoril o njenem posebnem — elitarnem — poslanstvu. Integracijo slovenskih manturantov v javno življenje s tem ni omogočil. Kajti vsaka tvrdka v privatnem gospodarstvu se boji določene elite, predvsem če je vzgojena v drugem duhu. in ta koroški duh ne dopušča, ne tolerira v svoji bližini, na delovnem mestu samozavestnega odprtega duha. Tudi v javnih službah ni drugače.

Namerno poudarjanje posebnosti drugega duha pomeni — po Daimu — določen izraz diskriminacije. Integracija slovenskih intelektualcev bo šele možna, če bo na ostalih šolah vladal isti duh. Da se razumemo: ne na Slov. gimnaziji vlada drug duh, ampak ostale šole nimajo tega odprtega duha. Tako je treba postaviti enačbo. Zaenkrat pa nosijo maturantje Slovenske gimnazije pečat, da so drugačni. Sami zase vedo, da je ta drugačnost pozitivna. Dokler pa koroška javnost s skepso reagira na to drugačnost, je bolje, da se ne poudarja.

ŽUPNIK WILHELM MUCHER PRIDIGAL PROTI DVOJEZIČNIM NAPISOM IN PROTI CERKVI:

Neonacistični izpadi v Vernberku

„Branimo se diskriminacije Nemcev in windischerjev v šoli in cerkvi", je bilo geslo zborovanja vernberške krajevne skupine koroškega abwehrkämpferbunda v nedeljo. Vabilu se je odzvalo 2300 oseb — toliko jih je naštela razmeroma dobro zastopana žandarmerija in policija —; kot redarji pa so pomagali — v uniformah — člani požarne brambe.

Udeležba je bila razmeroma nizka — navadno ni zborovanja Heimatdiensta pod 5000 ljudi — zato so bili govori tem ostrejši in so deloma dosegli nepoznano raven izpadov proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem.

Povod za zborovanje je bilo žegnanje zastave vernberškega abwehrkämpferbunda. Prireditelji so si zato izmislili večji okvir — podobno kot lansko leto v Dobrli vasi. Že na vabilih je bilo zapisano, da bo v središču proslave „maša na prostem". In to kljub očividno proti Cerkvi in škofiji naperjenemu geslu zborovanja.

Takoj ko je bil javnosti znan spored prireditve, se je uredništvo „nt" pozanimalo pri ordinariatu za stališče Cerkve k temu zborovanju. Zaman. Vedno, kadar se je na telefonu (ordinariat tel. 71 8 51) oglasil zastopnik uredništva „nt", se predstavil in hotel govoriti s pristojnim zastopnikom ordinariata, generalnim vikarjem dr. Kirchnerjem, cerkvenega dostojanstva ni bilo. Dobrih deset telefonatov je poteklo na ta način.

Narodni svet koroških Slovencev pa je v posebnem pismu opozoril škofa dr. Köstnerja na zborovanje v Vernberku in na to, da je kot pridigar napovedan Wilhelm Mucher, župnik gosposvetski, ki je znan po svojih protislovenskih izpadih.

Tudi dekanijski svet se je na posebni seji bavil s tem zborovanjem in prišel do zaključka, da taka maša in v tej obliki ni dopustna. Izrecno so zahtevali, naj se maša vrši krajevno ločeno od kraja zborovanja.

Kot mašnik je bil sprva predviden prof. Komar, ki je že lansko leto maševal na podobnem zborovanju v Dobrli vasi in tam tudi žegnal zastavo. Takrat je postal znan — žalostno znan — s svojo priprošnjo: „Bog nas varuj revolucije in rdeče poplave!" Toda prof. Komar je letos odklonil. Zato je bila pot prosta za Wilhelma Mucherja, ki se je vabilu rad odzval.

Tudi za to dejstvo je vedel ordinariat. Ali medtem ko je lansko leto izdala škofija tiskovno izjavo, v kateri se distancira od prireditve in opozorila, da je dala dovoljenje za mašo le v lokalnem okviru, podobne izjave letos ni bilo. Tudi ne odgovora na pismo Narodnega sveta.

Tako je prišlo, kot je moralo priti: prireditelj se je požvižgal na cerkveni predpis, da mora biti maša ločena od kraja zborovanja. Oltar je bil postavljen na podiju, kjer so stali govorniki in kjer je pel zbor ter so sedeli nekateri častni gostje. Prav tako se tudi župnik Mucher ni brigal za tozadevne predpise svojih cerkvenih predstojnikov. Nasprotno: pri pridigi je stopil celo za govorniški pult ter pustil, da so mu navzoči aplavdirali. Med opazovalci vernberškega zborovanja pa ni bilo opaziti nobenega zastopnika ordinariata — čeprav na škofiji dobro vedo, kakšen lik človeka je Mucher in so morali pri tem človeku računati s protislovenskimi izpadi. Tudi pristojni krajevni župnik Ignac David je večkrat — tudi pismeno opozarjal ordinariat — zaman. Mucher je imel prosto pot.

„Pobožni v Gospodu," je bila edina pobožna beseda v tej pridigi. Potem so padale druge besede: „Nekrščansko je, če slovenski voditelji, ki se imenujejo kristjane, odklanjajo tajno in svobodno priznanje južnih Koroščev. Nekrščansko je, če z izgovori ter z grožnjami skušajo izsiliti nedemokratično interpretacijo in izvajanje državne pogodbe. — Slovenci so živeli 1200 let pod nemško oblastjo na Koroškem. Nič se jim ni zgodilo. V Jugoslaviji pa je zadostovalo 27 let slovenske oblasti, pa je izginilo vseh 600.000 Nemcev v Jugoslaviji. — Če bi hoteli postaviti vsem umorjenim spomenike, bi morali razrezati ves Triglav, potem ne bi imeli več Triglava."

Tem protijugoslovanskim in protislovenskim izjavam so sledile še velenemške: zveznega prezidenta Kirchschlägerja je prosil Mucher, naj skrbi za to, da bo kmalu otvorjena celotna avtocesta preko Visokih Tur vse tja do Salzburga: „Ker je to pot, po kateri bomo bežali, če bo enkrat tako daleč in bodo določeni dunajski krogi dejali: ‚Kaj nas zanima južna Koroška, naj jo imajo Jugoslovani'."

Toda to še dolgo ni bilo vse: Glede dvojezičnih napisov je dejal Mucher, da so table morale izginiti ter prosil vse župane, občinske odbornike ter vse Korošce ob meji, naj skrbijo za to, da na cesti ne bo nobenega slovenskega napisa, češ da bodo potem prišli ruski oklopniki.

Kako brez vsakega vplivanja od zunaj pa bi se vršilo vsako ugotavljanje manjšine ali štetje posebne vrste, pa je Mucher zelo nazorno povedal: „Kdor se v obmejni deželi Koroški prizna za Slovenca, riskira, da bo Koroška kot slovenska Koroška prišla enkrat k Jugoslaviji. Prej ali slej! (Izvlečke iz Mucherjeve pridige prinašamo na 3. strani.)

Mucherjevo pridigo je večkrat prekinil aplavz navzočih. Predsednik abwehrkämpferbunda Josef Hofstätter pa je nato v svojem nagovoru izrekel zahvalo Mucherju in evangeličanskemu duhovniku Hildebrandu (ki je imel tudi „ognjevit" govor). Dejal je, da bo predlagal predsedstvu abwehrkämpferbunda, naj podeli obema duhovnikoma najvišje odlikovanje brambovske zveze — zlat koroški križ z mečem in hrastovim listjem (Kärntner Kreuz mit Schwert und Eichenlaub in Gold). Množica je predlog navdušeno sprejela in aplavdirala.

Hofstätter se je dotaknil tudi svoje vloge kot windischer in dejal, da se je še leta 1961 vpisal pri ljudskem štetju pod rubriko „windisch", leta 1971 pa se je priznal kot Nemec. Hofstätter je tako zelo jasno dokumentiral, da niti pri navadnih ljudskih štetjih ne velja več resnica, ampak priznanje h kulturnemu krogu.

Predsednik Kärntner Heimatdiensta dr. Josef Feldner je bil glavni govornik. Sprva je zahteval posebne slovenske šole za slovenske otroke, torej politiko apartheida — ločevanja ras — na šolskem področju. Največji del svojega govora pa je dr. Feldner posvetil filmu „Tujci v domovini" gospe dr. Trautl Brandstaller. Dejal je, da je že nad 10.000 Koroščev podpisalo protest proti temu filmu ter zahteval nov film.

SLOVENSKI DUHOVNIKI ZAHTEVAJO MUCHERJEVO ODSTRANITEV

Zelo hitro so reagirali duhovniki. Že isti popoldan je 24 slovenskih duhovnikov in 7 bogoslovcev protestiralo proti Mucherjevemu govoru in zahtevalo njegovo takojšnjo odstranitev s tako odgovornega mesta, kot je gosposvetska proštija. To zahtevo so naslovili na krškega škofa dr. Köstnerja ter istočasno zahtevali, naj ordinariat podvzame primerne korake, da bi se takšni izpadi ne ponovili več. Slovenski duhovniki in bogoslovci so vsebino pridige vzeli z ogorčenjem na znanje. V pismu škofu protestirajo tudi proti očividni zlorabi maše in liturgičnega oblačila za nespoštljivo kritiko in za ponižanje škofa (Mucher se je v svoji pridigi hvalil tudi s tem, da je bil šest let škofov tajnik; op. ured.), škofijske sinode ter organov koordinacijskega odbora. — Duhovniki in bogoslovci so bili zbrani v Apačah na zlatomašniškem jubileju g. Jožefa Wutteja.

NSKS IN ZSO: „BLAGOSLOVITEV ZASTAVE" JE BILA NEONACISTIČNA PRIREDITEV!

Isti večer je zasedal tudi koordinacijski odbor koroških Slovencev. Zastopniki Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij so prišli do spoznanja, da je bilo žegnanje zastave v Vernberku neonacistična prireditev. Tako v pridigi župnika Mucherja kot tudi v govoru predsednika Heimatdiensta dr. Josefa Feldnerja so bile podane izjave, ki niso naperjene le proti slovenski narodni skupnosti na Koroškem, ampak imajo izrazito nemško-šovinističen in rasističen značaj. Obe osrednji organizaciji se sprašujeta, kako dolgo še bodo oblasti gledale takšne provokacije, brez da bi ukrepale.

Tudi nemško-slovenski koordinacijski odbor krške škofije se je na svoji seji v ponedeljek bavil s pridigo župnika Mucherja. Ugotovil je sledeče: Proti izrecnemu cerkvenemu navodilu, ki je vsebovalo pogoj, naj vpliva v duhu evangelija spravljivo in izenačevalno, je župnik Mucher uporabil pridigo, da je žal obstoječa nasprotja še poostril. Škofijski koordinacijski odbor najostreje obsoja tako postopanje in pričakuje primerne korake s strani škofijskega ordinariata.

Pozitivna psihološka študija

Povprečni Korošec, ki bere vsak dan enega izmed treh dnevnikov, ki izhajajo na Koroškem (Volkswille izhaja na Dunaju) in pri tem branju uživa, je zopet brez apetita: hudobni Dunajčani so mu spet eno zagodli. Pred štirinajstimi dnevi je film gospe dr. Trautl Brandstaller zbudil njegovo nevoljo (če ne kaj hujšega) proti Dunaju, tokrat pa velja odpor — Abwehrkampf — globinskemu psihologu dr. Wilfriedu Daimu. Daim je namreč napisal študijo „Problematika sprave narodov na Koroškem". V tej študiji Wilfried Daim dela to, kar je že svetovala ob podiranju dvojezičnih tabel leta 1972 gospa minister Herta Firnberg, namreč da je treba poslati psihiatre na Koroško. Slutnja, ki jo je takrat imela Firnbergova (in proti kateri so se tudi takrat užaljeno zaganjali vsi časopisi, kot da bi Firnbergova hotela psihiatrirati nje in ne podiralce tabel), se je uresničila. In to je seveda povod, da se neuvidevnemu Dunaju napove publicistična vojna.

Pravzaprav se je vse tako lepo pričelo: pred tremi tedni je škofijski koordinacijski odbor predstavil tretjo knjigo „Das gemeinsame Kärnten — skupna Koroška". Ob tej priliki sta prezentatorja dr. Inzko in dr. Waldstein najavila tudi

(Nadaljevanje na 4. strani)

GOSPODARSTVO:

Kancler Kreisky: ne vem za prihodnost

Zadnji teden so stali avstrijska vlada in predstavniki socialnih partnerjev pred sila neprijetno nalogo. Revidirati so morali prej tako optimistične ocene za gospodarski razvoj v Avstriji. Medtem ko so še pred dobrim mesecem trdili, da se tozadevno stvari obračajo na boljše in da bo Avstrija posledice mednarodne gospodarske recesije že letos jeseni prebolela, so prebivalstvu v četrtek „postregli" z bridkejšo resnico, da se gospodarska kriza šele pričenja in da bo najbolj občutna v prihodnjem letu.

Na to napoved, ki jo je dal predsednik sindikalne zveze Benya, je dan navrh Kreisky na s tem povezana vprašanja novinarjev dejal, da ne ve, kako se bo gospodarstvo razvijalo naprej. S tem je napravil veliko uslugo notoričnim pesimistom parlamentarne opozicije proti socialistični vladi, istočasno pa je pred parlamentarnimi volitvami, ki bodo 5. oktobra, svoj strankin aparat prisilili z njegove višine optimističnega pretiravanja na tla neizprosnih gospodarskih realnosti.

Predigro k temu preobratu avstrijske oficialne gospodarske politike je imela v režiji OECD, mednarodna organizacija za gospodarski razvoj in sodelovanje. Le-ta je pred tedni v svoji analizi gospodarskega razvoja v svetu kritizirala Avstrijo, da so njene prognoze o gospodarskem razvoju preveč optimistične in zaradi tega potrebne čimprejšnjih korektur. Po tej kritiki je avstrijski institut za gospodarsko raziskovanje spričo najnovejših ugotovitev odstopil od svoje zadnje teze, da bo obseg avstrijskega gospodarstva letos porasel za 2,5 odstotka. Po novi tezi, ki jo je omenjeni institut minuli teden postavil, bo avstrijsko gospodarstvo letos stagniralo in poraslo kvečjemu za 1 odstotek. Treba je računati z nadaljnim odpuščanjem delavcev. Sedanje število brezposelnih, ki se giblje pri 62.000, to je 2,3 odstotka zaposlenih, se utegne do konca leta povečati na 3 odstotke, prihodnje leto pa bo še naprej naraščalo.

Naraščanje števila brezposelnih bo imelo nazadovanje privatnega konzuma za 1 odstotek za posledico. Slednji se je lani povečal še za 1,2 odstotka, predlanskim pa za 2,8 odstotka. Ker bo letos tudi realni izvoz nazadoval za 2 odstotka, se bodo že sedaj očitne težave podjetij industrije obrti in trgovine v prihodnje še povečale. To tem bolj, ker so se letos potrošniške cene zvišale za 8,5 odstotka, medtem ko so se 1973 zvišale le za 7,6 odstotka.

S tem je bumerang, ki ga je v času konjunkture izzvalo licitiranje s cenami in zaslužki za delo, v avstrijskem gospodarstvu očiten. Kupna moč šilinga, ki je v zadnjih letih rapidno padala, se v kratkem ne bo ujela. Padala bo naprej, kajti na eni strani se podjetja, vseeno če so podržavljena ali privatna, branijo stabilizacije cen na sedanji ravni, na drugi strani pa delojemalci nočejo pristati na to, da bi prisluženi šiling na svoji kupni moči še naprej zgubljal. Za svoje delo zahtevajo podražitvam ustrezno zvišanje svojih zaslužkov. Ena in druga stran pa zaenkrat ni pripravljena priznati osnovne resnice, da je vsak osebni dohodek konec koncev odvisen od tega, po kakšni ceni blago produciram in po kakšni ceni ga lahko prodam. Razlike med osebnimi dohodki delodajalcev in onimi delojemalcev so pač še vedno preveč očitne.

Baš te razlike pa so kardinalno vprašanje avstrijske gospodarsko-socialne dileme. Izvoz nazaduje močneje kot obseg domačega konzuma. Uvoženo investicijsko in konzumno blago je večinoma cenejši od domačega. Zadnji teden deklarirana prizadevanja socialnih partnerjev se zato koncentrirajo na eni strani na zmrznjenje cen, na drugi pa na zmrznjenje osebnih dohodkov. V obeh primerih se vlada brani kakršnihkoli iniciativ in posegov. Po praksi iz preteklosti prepušča reševanje teh vprašanj osnovnim predstavnikom socialnih partnerjev, to je sindikalni zvezi in zvezni gospodarski zbornici. Od njih pričakuje, da v „duhu dobre volje" skleneta zadevni sporazum. Ta sporazum, ki ima v gospodarskosocialni politiki Avstrije po drugi svetovni vojni že več predhodnikov, pa bodo tudi tokrat plačali kmetje, ker se njihovo predstavništvo še vedno ni odločilo, na katero stran družbene politike se je treba postaviti.

(bl)

Načrti Družbe dravskih elektrarn

Avstrijska družba dravskih elektrarn zaključuje realizacijo svojih načrtov, ki jih je zastavila pred 20 leti. V območju koroške srednje in spodnje Drave je minuli petek slovesno izročila svojemu namenu sedmo elektrarno. To je elektrarna Borovlje-Žihpolje, ki ima letno zmogljivost 410 milijonov kilovatnih ur. Medtem pa so že stekle priprave za gradnjo zadnje elektrarne v tem območju Drave, to je elektrarne blizu Aninega mostu na cesti Celovec — Železna Kapla.

Ko bo tudi ta elektrarna dograjena — to bo predvidoma 1978 — bo Drava na svojem koroškem območju omogočila letno proizvodnjo 2,36 milijarde kilovatnih ur električne energije. Med Beljakom in Labotom na dolžini 110 kilometrov in s padcem Drave za 137 metrov se je oz. bo podoba Roža in Podjune v prid turizma bistveno spremenila. Osem umetnih jezer ob zelenju Gur, v valoviti Podjuni in vzdolž zeleno-belega masiva Karavank je atrakcija za domače in inozemske turiste. S sedanjimi elektrarnami je Drava pridobila nadalje štiri nove mostove.

Avstrijske dravske elektrarne niso le spremenile privlačnost podobe dobršnega dela koroškega dvojezičnega ozemlja, marveč so doslej skozi 20 let nudile možnosti za zaslužek številnih ljudi na tem ozemlju. Sedaj gredo te možnosti h kraju. Predvideni elektroenergetski projekti ob koroški srednji in spodnji Dravi bodo v kratkem realizirani. Kar bo za dvojezično ozemlje ostalo, bo ponos, da bo omenjenih osem elektrarn v stanju docela zagotoviti oskrbo Koroške z električno energijo.

V svojih prizadevanjih na elektrogospodarskem sektorju Avstrijske dravske elektrarne tudi v prihodnje ne bodo mirovale. Svoja prizadevanja bodo osredotočile na kalorične elektrarne in na izgraditev akumulacijskega sistema v območju Visokih Tur. K sedanjim kaloričnim elektrarnam v Št. Andražu, Voitsbergu in Zeltwegu se bodo v prihodnjih dvajsetih letih pridružile še nadaljne in k sedanjemu akumulacijskemu energetskemu sistemu Reißeck—Kreuzeck se bo pridružil podoben sistem v dolini Malte v Visokih Turah. V skladu s tezo, da so danes in v prihodnje domači energetski viri še vedno najbolj zanesljivi, se hočejo dravske elektrarne lotiti tudi reaktivizacije ležišč premoga v območju Labotske doline in Voitsberga na Štajerskem. Z njim hočejo zagotoviti pogon kaloričnih elektrarn v tem območju.

Pa tudi na Dravi ima Družba dravskih elektrarn predvidene nove elektrarne. Na vrsti je območje zgornje Drave med Oberdrauburgom in Beljakom. S tem se utegnejo sedanje proizvodne kapacitete družbe podvojiti.

Občni zbor ÖVP

Brez vsake napetosti je potekel v soboto občni zbor ÖVP v Beljaku. Bacher ostane šef koroške ljudske stranke, njegova izvolitev ni bila samo formalen akt. ÖVP bo morala sedaj živeti s personalno krizo — tako kot jo je občutila SPÖ, potem ko so odžagali strankinega šefa Simo in je le-ta ostal le deželni glavar.

Na občnem zboru je bilo rečeno: ÖVP nima tiste moči, da bi nasprotnika, ki je v krizi, na tleh, dokončno premagala. To se je videlo po občinskih volitvah. Socialisti so bili v krizi, ÖVP je izboljšala svoje pozicije. Zdaj je zamudila ÖVP, da bi ranjeni socialistični stranki zadala zadnji udarec. Posledica: SPÖ je prišla na noge in položaj ÖVP je bolj brezupen kot kdaj poprej. Bacher le ni prava osebnost, ki bi znala voditi stranko k uspehom. Alternative k njemu pa ÖVP nima in tudi v bližnji bodočnosti ne bo imela. Kajti tisti, ki so odgovorni za sedanje stanje, tvorijo skupino. Če hoče ÖVP dobiti novega voditelja, bo morala izmenjati precejšen del sedanje garniture. Zaenkrat pa bo morala živeti s personalno krizo. Sicer so se voditelji izgovarjali glede volitev, češ zmagali nismo, zgubili pa tudi ne, toda nerealnost tega „trošta" je poznal vsak delegat.

Novih konceptov tudi ni bilo. Tudi v manjšinskem vprašanju nič novega. Kakšen interes so kazali delegati za občni zbor, kaže nekaj številk: Od 499 vabljenih delegatov se je občnega zbora udeležilo 333, torej točno dve tretjini. Med občnim zborom pa je še nekaterim drugim delegatom minilo veselje, tako da je pri volitvah bilo navzočih le 278 delegatov. Od teh je potem glasovalo 249 za Bacherja, torej 84 od-

(Dalje na 4. strani)

Tiskovna konferenca deželnega glavarja:

Dvomljiva pravica do asimilacije

V zelo rahli atmosferi je v ponedeljek na tiskovni konferenci deželni glavar ob koncu pomladne sezone deželnega zbora odgovarjal na vprašanja novinarjev. V kratkem stavku: zadovoljen je bil z uspehi svoje politike, predvsem z enotnostjo vseh treh večinskih strank v vseh problemih. Neuspehov — po njegovih besedah — zanj ni bilo.

Docela novo taktiko si je izmislila dežela v zadevi vetrinjskega gradu: država — zveza — je dala deželi nalog, naj razpiše grad Vetrinj na prodaj. Pogojev zveza ni stavila. Deželni glavar Wagner, ki je po svojih kompetencah pristojen za razpis, pa je poskrbel, da mora vsak interesent položiti kavcijo v višini 40 do 50 milijonov — poleg prodajne cene za grad. Kupec mora skrbeti za prenovitev gradu — če to ne bo zmogel, zapade kavcija in bo dežela renovirala grad s tem denarjem.

Po domače povedano: našel naj bi se človek, ki bi si — sam zase — privoščil luksus, da bi investiral v grad, s katerim tako ne more kaj prida početi, samo za njegovo ohranitev okoli 50 milijonov. Taka investicija je za vsakega trgovca mrtev kapital, zgubljen za vselej.

Tako torej ni čuda, da je deželni glavar sam izrazil svoje dvome, kar zadene morebitnega kupca. Kajti takšni meceni, kot si jih predstavlja deželna vlada, so nadvse redko posejani. Tako računa deželni glavar, da se pač nihče ne bo javil. Zato dela tudi načrte za poznejši čas: po poteku razpisa bo pač javil zvezni vladi, da na razpis ni bilo odgovora. Potem mora ukrepati zvezna vlada. Deželni glavar ji bo dal nasvet: naj podari vetrinjski grad deželi Koroški, doda pa naj še, za ljubeznjivost dežele, da je darilo sploh sprejela, najmanj dvajset milijonov. Za popravila. Če ne, zvezna vlada deželi vetrinjskega gradu niti podariti ne sme.

„Tukaj se bo treba taktično zelo dobro zadržati," je deželni glavar opisal svojo skepso. Boji se, da razpadli grad ne bi postal dunajski dar. „In to kljub vsej notranji strasti za ta grad," je pripomnil. Arhitekti so namreč izračunali, da bi popolna adaptacija gradu zahtevala okoli 90 milijonov. Samo da bi ohranili vetrinjski grad kot gradbeni spomenik, torej brez večjih popravil, samo da ne bi razpadel, bi stalo že ogromne vsote.

Glede filma „Fremde in der Heimat" je Wagner dejal, da je pisal generalnemu intendantu Oberhammerju. Pričakuje, da mu bo Oberhammer celo moral odgovoriti. Govoril je tudi z intendantoma Weisom in Kreuzerjem. Protifilm o tem vprašanju je težko napraviti, pač pa je deželni glavar predlagal, naj bi „bela knjiga", katero menda sedaj zelo skrbno sestavljajo, služila kot scenarij za nov film. Z drugimi besedami povedano, protifilm naj bi bil oficialnega značaja, namesto novinarjev naj bi sodelovali uradniki — dolgočasnost tega filma si moremo že danes predočiti.

Financiranje strank in podpora tiska so bila naslednja vprašanja, na katera je Wagner odgovarjal. Model podpore strank v nasprotju z financiranjem strank ne bo podoben zveznemu modelu. Kot utemeljitev je Wagner dejal, da bo zvezna podpora tiska upoštevala tudi regionalno podporo — in le-to odtegnila od svojega obulusa. Tudi v vprašanju financiranja listov narodnih manjšin se deželni koncept razlikuje od zveznega modela: pod naslovom „podpora tiska" za naše časopise ni predvideno niti ficka! — Zato naj bi se časopisi koroških Slovencev financirali iz kulturnega proračuna. Kako bo to izgledalo, ni težko uganiti — navzlic miloščini, ki jo dobivata osrednji organizaciji dosedaj za kulturne potrebe.

Zelo demokratično načelo si je izmislil deželni glavar tudi v manjšinski politiki: „Vsak mora imeti pravico do asimilacije," je menil Wagner. O kakšnem družbenem pritisku ni duha ne sluha. Tudi nobene odvisnosti. Njegova stranka je glede ugotavljanja manjšine oz. štetja posebne vrste predlagala, naj bi vsak, ki hoče, oddal tozadevno kuverto statističnemu uradu. V kuverti naj bi bil list, na katerega naj bi vsak napisal, kot kaj se prizna. List naj bi imel še posebno značko — za kraj, v katerem biva tisti, ki ima veselje, da se prizna. Nihče pa naj ne bi bil prisiljen, se priznati kot pripadnik določenega naroda.

Wagner je tudi trdil, da je dežela zelo velikodušna, kar zadene nastavitev pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Tudi namestitev dr. Apovnika kot referenta za kulturne potrebe koroških Slovencev je interpretiral kot velikodušen korak. To velikodušnost — po Wagnerju — ne zmanjša niti praktično degradiranje dr. Pavla Apovnika v navadnega stvarnega obdelovalca. „Je bilo slučaj ali namera, da v nedeljo ni bilo nobenega socialističnega deželnega poslanca na zborovanju Abwehrkämpferbunda v Beljaku," je bilo vprašanje zastopnika „nt". „Nisem bil povabljen," je odgovoril Wagner. Da ne bi izgubil zaradi odsotnosti socialistov kakšen nacionalen glas, je še dodal: „Saj je vendar govoril (socialistični) župan Hochenberger!"

„V deželni politiki med tremi v deželnem zboru zastopanimi strankami ni nobene razlike glede nazorov," je odgovoril Wagner na tozadevno vprašanje. Čas torej ni daleč, ko bo poleg rjave obleke družila Korošce ena sama Kärntner Einheitspartei . . .

*

„Vsak mora imeti pravico do asimilacije," je bilo vodilo deželnega glavarja Wagnerja v manjšinski politiki. Nič o pravici vsakega, da ostane Slovenec. Kajti tudi tako se da zadeva obrniti. Wagner je pač svoje odgovore poenostavil. Samo, da problemi niso tako enostavni. Kajti ravno dan poprej je Mucher gosposvetski definiral, kaj je ugotavljanje manjšine oz. štetje posebne vrste: „Kdor se v obmejni deželi Koroški prizna kot Slovenec, riskira, da bo Koroška kot slovenska Koroška prišla nekoč k Jugoslaviji. Prej ali slej." — Pravico do priznanja in pravico do asimilacije je Mucher zelo učinkovito obrazložil.

Protesti proti Kirchschlägerju

Proti izjavam zveznega prezidenta Kirchschlägerja, da so se začele težave z Jugoslavijo šele z vstopom maturantov Slovenske gimnazije v politično življenje, se protesti nadaljujejo.

Te dni so štiri nemške študentske organizacije — Bund Kärntner Studenten, Demokratische Studentenunion, Komunistischer Studentenverband in Verband Sozialistischer Studenten protestirali proti tej izjavi v tiskovnem poročilu. Kirchschlägerjeve besede, je bilo povedano v izjavi, odvračajo dogovornost za ohladitev meddržavnih odnosov na študente in utegnejo tudi mobilizirati javno mnenje proti njim, namesto da bi bila odgovorna za to ohladitev manjšinam sovražna narodnostna politika Avstrije. Podpisane študentske organizacije namreč zastopajo mnenje, da Kirchschlägerjeve nedokazane trditve pomenijo podporo nemškonacionalne kampanje proti Slovenski gimnaziji in da ojačujejo šovinistično protislovensko gonjo na Koroškem, hkrati pa podpisane organizacije podpirajo protest slovenskih študentov.

Je to še pridiga?

„nt“ objavlja v naslednjem nekaj odlomkov iz pridige gosposvetskega župnika Mucherja, ki jo je le-ta imel v nedeljo v Vernberku. Odlomki so prepisani z magnetofonskega posnetka Mucherjevega nagovora. Prinašamo jih tako, kot jih je Mucher tudi povedal: v nemščini, ker se zavedamo, da bi — čeprav ima naš materin jezik zadosti ustreznih izrazov — vse sovraštvo, ki zveni iz vsakega stavka te pridige, v slovenščini le težko prinesli ne le besede, ampak tudi duh, ki veje iz njih.

Mucherjeve pridige ne komentiramo. Vsak bralec naj si sam oblikuje mnenje.

„. . . Es widerspricht dem Christentum, wenn das persönliche freie Bekenntnis eines Menschen nicht anerkannt wird . . . Es ist daher unchristlich, wenn die Slowenenführer, die sich christlich nennen, ein freies und geheimes Bekenntnis der Südkärntner ablehnen. Es ist unchristlich, wenn sie mit Ausreden und Vorwänden und mit Drohungen eine undemokratische Auslegung und Anwendung der Artikel des Staatsvertrages zu erpressen versuchen. Das ist nicht Treue zum Staatsvertrag, das ist kein Schutz der Minderheit, sondern Herrschaft der Minderheit über die Mehrheit. Das ist östlicher Despotismus, nicht Christentum . . .“

„. . . Die Slowenen leben über 1200 Jahre hier in Kärnten unter deutscher Herrschaft. Es ist ihnen nie etwas widerfahren, passiert. Sie existieren heute noch. In Jugoslawien aber lebten die Deutschen unter Slowenen. Dort haben 27 Jahre slowenischer Herrschaft von 1918 bis 1945 genügt, und schon sind alle 600.000 Jugoslawien-Deutsche verschwunden. Zur Hälfte vertrieben, zur Hälfte ermordet . . .“

„. . . Was hat sich alles in Jugoslawien ereignet? Es waren nicht Opfer der deutschen Besatzung, — deren Opfer sind minimal. Es stehen für sie überall die Denkmäler. Wenn sie Denkmäler machen würden für die, die von ihnen selbst, die ca. 2 Millionen — darunter 250.000 ermordeten Jugoslawien-Deutschen — Denkmäler aufstellen würden, dann müßten sie den ganzen Triglav in Platten schneiden, damit sie die Namen hineinschneiden können. Dann haben sie keinen Triglav mehr . . .“

„. . . Er (der Bundespräsident, Anm. d. Red.) hat am vergangenen Samstag ein großes Stück der Tauernautobahn eröffnet. Wir danken ihm. Eine Bitte möchte ich hinzu-fügen: Sorgen Sie aber dafür, daß bald die ganze Tauernautobahn fertig gestellt wird. Hier vom Schillerweg (Ort der Fahnenweihe, Anm. d. Red.) bis Salzburg. Denn das ist unser Fluchtweg, wenn es einmal soweit sein sollte und wenn gewisse Wiener Kreise sagen werden: Was geht uns Südkärnten an, sollen es die Jugoslawen haben . . .“

„. . . Wir können nicht genug deutscher Trachtenvereine gründen und andere Vereine und Ortsgruppen. Wir können nicht genug deutsche Veranstaltungen halten, deutsche Fahnen weihen und können diese nicht hoch genug in den Himmel heben, damit alle Welt sieht: Hier ist ein deutsches Land, ein deutsches Territorium. Damit alle Welt sieht, hier ist nicht ein slowenisches, sondern ein deutsches Land . . .“

„. . . Kärnten wird nur bei Österreich und frei bleiben, wenn es auch in Zukunft ein deutsches Land sein wird. Deshalb können wir nicht genug deutsche Fahnen weihen, auch wenn es Mißgünstigen in Wien gar nicht in den Kram paßt.

Deshalb mein weiteres Bekenntnis: Die Ortstafeln dürfen keine Lüge und kein Betrug sein. Die Tafeln nämlich, so wie sie aufgestellt waren, mit gleich großen Inschriften für Deutsch und Slowenisch, das war falsch, das war gefährlich. Deshalb mußten sie verschwinden . . .“

„. . . Die Bürgermeister, Gemeinderäte und alle Kärntner an der Grenze ersuchen wir: Sorgt dafür, daß dort keine einzige slowenische Inschrift an der Straße steht. Wenn es einmal so weit sein sollte, dann werden die Slowenen die deutsche Inschrift der Tafeln samt dem österreichischen Wappen in einigen Minuten überstrichen haben. Darin haben sie Übung. Und dann werden sie die einrückenden russischen Panzer einladen: ‚Glei weiter, schauts, da is alles slowenisch! — Österreich hat selbst diese Tafeln aufgestellt! Das Gebiet gehört zu Jugoslawien.‘ Das Wort von der Urangst ist sehr wohl begründet. Für die, die weit weg sind, die können es nicht kapieren . . .“

„. . . Wer sich im Grenzland Kärnten als Slowene bekennt, nimmt das Risiko auf sich, daß Kärnten als Slowenisch-Kärnten einmal zu Jugoslawien kommt. Früher oder später . . .“

Lutkarji so končali sezono

Člani dramskega odseka Koroške dijaške zveze — dijakinje in dijaki Slovenske gimnazije — so v preteklih tednih uprizarjali na koroških odrih lutkovno igro „Kozika Lizika“. Liziko so vsepovsod že težko pričakovali, kajti dolgo je že od tega, da so zadnjič obiskale lutke našo slovensko mladino. O tem priča mnogoštevilni obisk vseh predstav, konec katerih je bil povsod enak: otroci so bili navdušeni.

Toda glavni cilj te lutkovne igre ni bil, da bi otrokom posredovala ure smeha, marveč da bi jih učila ter jim pokazala, da se jim nikakor ni treba sramovati slovenščine, svoje materinščine. Sedaj, ob koncu tridesetih predstav, se da reči, da je igralcem to v precejšnji meri tudi uspelo. Saj so se po nastopih še povsod razgovarjali z otroki, ki so tudi v pretežno nemških krajih povedali svoje misli oz. pripombe v svojem slovenskem narečju, mnogi pa tudi v lepi pismeni slovenščini.

Igralci torej niso postavljali v ospredje zabave, marveč vzgojo k narodni zavesti in zavednosti. Seveda pa tudi prvega niso zanemarjali. Če je le nekako bilo možno, so vpletli v igro šaljive pripombe in kretnje, pri čemer so seveda pazili na male gledalce, ki so s svojimi reakcijami kazali, kaj jim je všeč. To se pravi, da so večkrat precej improvizirali, da so mogli otrokom ustreči. Tudi k aktivnem sodelovanju — ne le k ploskanju — so jih vzpodbujali; ponekod z velikim uspehom, drugod z manjšim, ponekod so bili otroci skozi celo igro bolj tiho in pasivni, drugod pa so se spet tako vživeli v igro, da so z nastopajočimi lutkami sočustvovali (ko je prodajalec tepel kozo, se je mala deklica na glas zajokala, v Bilčovsu je fantiček skupno z kužkom zalajal . . .).

Povsod pa so videli po predstavah žareče oči, do ušes nasmejane obraze in spoznali, kako hvaležni so jim bili ti otročički za igro. To je za igralke in igralce Koroške dijaške zveze bilo najlepše plačilo in obenem so trdno sklenili — ter to otrokom tudi obljubili —, da bodo lutke kmalu spet prišle na koroške odre.

Lutkarji KDZ so po predstavah iskali tudi kontakt z majhno publiko in se predstavili začudenim otrokom v polni velikosti.

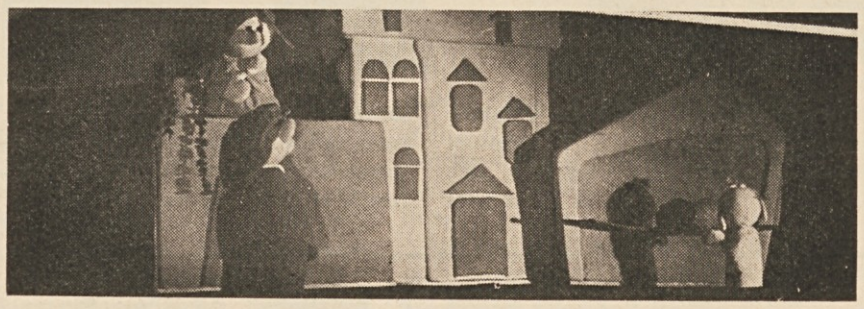

Scenarij je bil zelo gibčen in je dopuščal dokaj improvizacije.

Levo: Z žarečimi obrazi so najmlajši sledili poteku lutkovne veseloigre „Kozika Lizika“, tukaj v Bistrici na Zilji. Za album so se vsi lutkarji tudi pustili fotografirati s cerkvijo v Bistrici na Zilji v ozadju (desno).

„Salzburger Volksblatt“: leto 1938 še živi v mnogih srcih

Salzburgška je ena izmed tistih dežel, kjer poleg Koroške dokaj bujno cveti neonacizem. Na Salzburškem so tudi rodovita tla za velenemški dnevnik „Salzburger Volksblatt“. Prejšnji teden je ta časopis, ki se je že večkrat „izkazal“ s protislovenskimi napadi najhujše vrste, praznoval 25-letnico svojega obstoja. Jubilejna številka se je temu primerno oddolžila svojim bralcem. V uvodniku je glavni urednik „korigiral“ dogodke leta 1938. Nekaznovano. Dunajski magazin „profil“ je glosiral ta jubilej:

Zeitungsjubiläum in Salzburg: Das blau-braune „Salzburger Volksblatt“ feiert seinen 25jährigen Bestand. Auf Seite I der Jubiläumsausgabe gratulieren Bundeskanzler und Landeshauptmann. Kreisky: „Das ‚Salzburger Volksblatt‘ hat einen wertvollen Beitrag zur Verwirklichung der demokratischen Grundforderung der Meinungsvielfalt geleistet.“ Noch lobender die Worte von Salzburgs Landeshauptmann Hans Lechner: „Es ist zum Sprecher schlechthin weiter Kreise in Salzburg geworden, es bietet ein Bild des Lebens hier und spiegelt die Meinung eines großen Teiles unserer Mitbürger wider.“

Auf Seite 2 der Jubiläumsausgabe demonstriert „Volksblatt“-Chefredakteur Dr. Hans Menzel als „Sprecher schlechthin“ (Lechner), wie ein „wertvoller Beitrag“ (Kreisky) aussieht: „Für Millionen Österreicher brachte der Frühling des Jahres 1938 die Erfüllung eines Herzenswunsches . . . Im Jahre 1938 war Österreich für den Anschluß an Deutschland, für die von Adolf Hitler als höchstes Ziel herausgestellte Vereinigung aller Deutschen in einem Reich reif. Unverständlich, daß auch heute noch versucht wird, von einer Vergewaltigung Österreichs durch Deutschland zu reden. Mit offenen Armen und glühenden Herzen ging Österreich 1938 ins großdeutsche Lager. Das ist die Wahrheit! Es ist nicht begreiflich, daß man nun so tut, als wäre der Anschluß durch den gewaltsamen Einmarsch deutscher Truppen erzwungen worden . . . 1938 wurde Österreich nicht vergewaltigt. Das ‚Ja‘ zum Anschluß war echt.“

Matura na Slovenski gimnaziji

Med 16. in 20. junijem 1975 so polagali dijaki 8. a in 8. b razreda Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu zrelostne izpite. Maturitetni komisiji je predsedoval strokovni nadzornik dr. Valentin Inzko. K ustni maturi so bili v obeh razredih pripuščeni vsi kandidati: v 8. a razredu 16 dijakov in dijakinj, v 8. b razredu pa 20 dijakov in dijakinj; skupno je bilo pripuščenih torej k ustni maturi 36 kandidatov in kandidatinj.

V 8. a razredu so zrelostne izpite vsi izdelali. Z odličnim uspehom so maturirali: Jelen Marjan, Nagele Vali, Novak Marija, Schellander Roman in Zikulnig Andreja. Z dobrim uspehom je v tem razredu maturirala Samonig Sonja.

V 8. b razredu je izdelalo zrelostne izpite 19 kandidatov in kandidatinj. Z odličnim uspehom je maturirala v tem razredu Ana Urban, z dobrim uspehom pa: Kreutz Marko, Kušej Marija, Mohar Andrej in Urank Marija; ena kandidatinja je bila zavrnjena iz ruščine na jesenski termin.

V navzočnosti ravnatelja Slovenske gimnazije, dvornega svétnika dr. Pavla Zablatnika in razrednikov profesorja Janka Messnerja in profesorice Marije Spieler je izročil predsednik maturitetne komisije, nadzornik dr. Valentin Inzko, maturantom v soboto, 21. junija, maturitetna spričevala.

Ob tej priložnosti je predsednik maturitetne komisije čestital maturantom k uspehu z željo, da bi bila tudi njihova nadaljna pot uspešna. Poudaril je njihove naloge v družbi, v slovenski in vseavstrijski državni skupnosti. „V slovenskem in vseavstrijskem interesu je,“ je dejal dr. Inzko, „da gojimo stike z narodom-sosedom v smislu idej, ki jih je izpovedal slovenski pesnik France Prešeren v svoji Zdravljici. Gre pri tem za uresničevanje večnoveljavnih idej človekoljubja, bratstva in enakopravnosti.“

Dva novomašnika - oba Slovenca

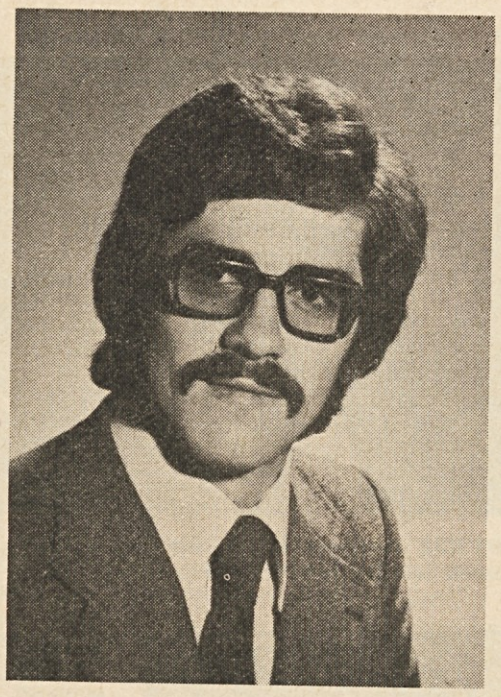

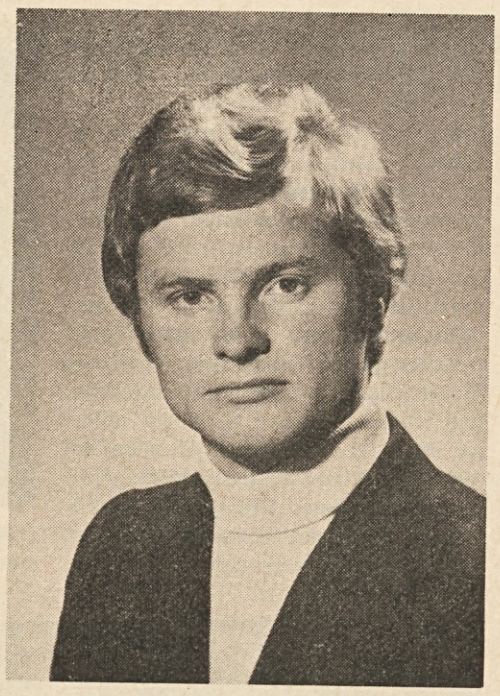

Dva novomašnika bosta letos okrepila duhovniške vrste krške škofije. Oba sta Slovenca: Jurij Buch, rojen leta 1950 v Klopčah, župnija Št. Rupert pri Velikovcu. Je eden izmed sedmih otrok kmečke družine. Obiskoval je Slovensko gimnazijo in tam maturiral leta 1969. Nato je vstopil v celovško bogoslovje in nadaljeval študije na salzburški univerzi. Primicija bo v nedeljo, 6. julija, ob 9. uri pri Sv. Urhu pri Velikovcu.

Drugi novomašnik je Janez Tratar, rojen leta 1950 na Tolstem vrhu. Rodil se je kot četrti otrok družine z enajstimi otroki. Tudi on obiskoval Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, bogoslovne vede pa je študiral v Celovcu, Gradcu in Salzburgu. Nova maša bo 13. julija pri Sv. Katarini.

Oba novomašnika sta bila v nedeljo v celovški stolnici posvečena v duhovnika. Skupno z njima, z njihovimi farani, se veseli tudi uredništvo „nt". Saj so ti duhovniki dokaz za vernost našega ljudstva in za pripravljenost, služiti drugim. Hkrati pa tudi dokaz, da Slovenska gimnazija le ni tako dekadentna in komunistična, kot pravijo.

Pozitivna psihološka študija

(Nadaljevanje s 1. strani)

globinskopsihološko študijo o sožitju na Koroškem in imenovala tudi avtorja, pri katerem sta jo naročila: dr. Wilfried Daim, ki velja na svojem področju kot nesporna korifeja. Koroški časopisi so to idejo in njeno uresničitev evforično pozdravljali, misleč tudi, Cerkev bo že vedela, komu je dala nalog za študijo in da se po Daimovem izvedeniškem mnenju ne bo kaj spremenilo na okostenelih strukturah. To veselje je trajalo le pičlih štirinajst dni.

Tedaj namreč je v redakcije časopisov prifrčala predinformacija o tej knjigi. Na listu je bilo zapisano nič več in nič manj, da je vsak južnokoroški človek, slovenskega pokolenja, ki se noče priznati za Slovenca, do neke mere nevrotik. Kajti priznava se kot nekaj, kar v resnici ni. Sedaj je bila torej previdnost na mestu.

Pa tudi teze, ki jih zagovarja Daim za izboljšanje medsebojnih odnosov, so deloma nove, deloma pa se lotevajo celo skrbno negovanih koroških tabujev: družbena integracija slovenskih intelektualcev, škof naj se odločno zavzame za slabotnejšega, v tem primeru pripadnika manjšine, ustanovi naj se iniciativa laikov (krščanska akcija) z zavestjo polne družbene enakopravnosti kot ciljem. Morda največji tabu, katerega se je lotila ta socialno-psihološka študija: v dvojezičnem ozemlju, naj se ustanovijo podržavljena podjetja, da bi se dala manjšini ekonomska hrbtenica.

Predstavitev Daimove študije v torek so oblikovali še zastopniki v deželnem zboru zastopanih strank: Josef Guttenbrunner, ki pa ni imel mandata socialistov, ampak je govoril kot privatnik, Hans Schumy za ÖVP in dr. Mario Ferrari-Brunnenfeld za FPÖ.

Avtor študije je uvodoma predstavil svoje delo in navzočim — poleg novinarjev je bilo tudi dosti drugih opazovalcev — na kratko razložil svoje teze. Tako piše v študiji, da mora vsaka narečna skupina iskati kontakt s svetovno kulturo preko visoko razvitega jezika, če noče kulturno zgladovati. To potrebo na Koroškem še vse premalo uvidijo in brž se ponovijo besede o „prastrahu", če iščejo Slovenci kontakte z matičnim narodom. „Vse preradi obdolžujejo Korošci Slovence, da so komunisti," je rekel Daim na tiskovni konferenci. V resnici pa bi moralo biti celo v interesu Avstrije, da ostane Jugoslavija neuvrščena. Rak rana celotnega vprašanja pa je preziranje vsega, kar je slovensko. Če tega ne bi bilo, ne bi bilo nevroz.

Sledili so diskusijski prispevki politikov. Guttenbrunner jo je pozdravil kot potreben in dober poizkus. Omenil je politično zlorabo pouka zgodovine in zahteval, naj se to odpravi.

Dr. Ferrari je študijo smatral kot „zamujeno priložnost" — tako kot so to koroški časopisi storili pri filmu Brandstallerjeve. Prav tako mu ni ugajalo, da je Daim označil lov na dvojezične table kot infantilno (otročjo, nerazvito) reakcijo koroške domovinske zvestobe.

Predsednik ÖVP Hans Schumy je sprva skušal definirati samega sebe — kot je to že večkrat storil, žal mu tudi tokrat ni uspela eksaktna definicija. Študijo samo je označil kot pozitivno, tudi to, da avtor simpatizira s Slovenci, s slabšim. Glede asimilacije pa je iznašel Schumy novo teorijo. 80 odstotkov Slovencev da se je v zadnjem stoletju obrnilo proč od slovenskih voditeljev zaradi tega, ker se — po Schumyju — slovenski voditelji preveč obračajo na Jugoslavijo. Da se obračajo narodni voditelji na Jugoslavijo predvsem zaradi tega, da bi jim pomagala v boju za izpolnitev določil državne pogodbe, tega Schumy seveda ni omenil. Dejal je sicer, da bi bilo bolje, da ne bi bilo treba priznanja, nakar ga je novinar-Slovenec rotil, naj skrbi, da se bo ta uvidevnost tudi poznala v celi njegovi stranki. Padali so potem tudi nekvalificirani argumenti. Tako, ko je dr. Tschada skušal krivdo druge svetovne vojne prevaliti z Hitlerja. Tako, ko je dr. Thurn Valsassina dejal, da imajo Slovenci najmodernejšo gimnazijo. To je bilo tudi Daimu odveč: Imajo najnovejšo gimnazijo, naslednja, nemška bo menda zopet najmodernejša. Slovenci tedaj ne bodo godrnjali, da so zapostavljeni. In glede slovenske inteligence kot trn v očeh koroških nemškonacionalcev: „Najhujše na slovenski inteligenci je to, da sploh obstaja!"

Nemški zbor pel slovensko

„Pesmi miru" je bilo geslo desetdnevne turneje mladinskega cerkvenega pevskega zbora iz Lauterbacha po Koroškem. „Lauterbacher Jugendkantorei" je originalni naslov tega pevskega zbora. Koncerti so bili v Hodišah, Ločah, Borovljah, Celovcu, Selah, Krivi Vrbi, Šentpavlu v Labotski dolini, Škocijanu, Železni Kapli, Vrbi ter v Steinfeldu in Bergu v Dravski dolini na zgornjem Koroškem.

Dve značilnosti ima zbor, kar zadene spored: posveča se v precejšnji meri eksperimentalni glasbi — in poje pesmi v lepem številu tujih jezikov. Da tak zbor more sploh obstajati, je zasluga dirigenta: Janko Jesovšek, po rodu Mariborčan, ki pa že nad deset let živi in ustvarja v Zvezni republiki Nemčiji (v elektronskem študiju v Kölnu) skupno s svojo ženo Karin vodi že skozi leta ta mladinski zbor. Pevke in pevci — vsi v starosti od 14 do 19 let — pojejo manj iz potrebe po lepem in stilistično dovršenem petju, ampak iz veselja in iz družabnih momentov. Enkrat na teden pridejo k vaji. Tudi pevska vaja je dokaj nekonvencionalna: pevci sedijo in pojejo rahlo in neprisiljeno. Disciplinirano petje in nastop ni primarni cilj — kljub temu dirigentovski par doseže tudi ta cilj. Pevke in pevci se navadijo na družbo — in na življenje v njej — z vsemi problemi, ki jih zahteva od družbe vsaka taka turneja. Po vsakem nastopu prav tako sedijo neprisiljeno skupaj, poslušajo magnetofonski posnetek koncerta in ga prediskutirajo.

Prediskutirajo pevke in pevci pa res vse: kajti za sodobno glasbo, predvsem za eksperimentalno glasbo, kateri se posveča Janko Jezovšek in s katero ima tudi veliko uspeha, je potrebno dosti razumevanja tudi s strani pevcev. V še večji meri velja to za mednarodni program. Janez Jezovšek ni le glasbenik s svojevoljnimi načrti in nazori, Jezovšek je tudi glasbeni pedagog, ki zna svoje pevce motivirati. Spored, ki ga je Jezovšek naštudiral s svojimi pevci za to turnejo, bi trajal več ko dve uri. Tako pač dajejo pevci — različno od kraja do kraja — reprezentativen prerez skozi svoje delo — in znanje. Začnejo — po geslu — s pesmimi miru, sledijo dela iz eksperimentalnega področja — „psalterja". Jezovšek, letnik 1945, skuša v tem opusu dati psalmom novo, današnjemu času odgovarjajočo vsebino in izpoved. Tudi v koralih, ki jih poje zbor, je zelo malo verske vsebine, zato pa je izpoved bolj realistična, včasih bi rekel kakšen nevajen obiskovalec: za otroke skoraj prerealistična. Za to nič manj pravilna, tudi za otroke. Med te pesmi šteje „Song o ptičjem strašilu", „Pridiga z ragljo", „Koral o onesnaževanju okolja" in drugi.

V mednarodnem delu je na sporedu sprva nekaj napevov iz ruskopravoslavnega bogoslužja, tako ganljivi „Mnogaja ljeta" in „Oče naš". Sledijo židovske, izraelske in hebrejske duhovne pesmi, črnske duhovne, in pa slovenske velikonočne. Nato spet nekaj primerov iz Jezovškove zbirke „Zupfgeigenhansl". Ob koncu pa pojejo nemški protestantski mladinci slovensko katoliško mašo, skladbo Janeza Jezovška po narodnih motivih.

Publika na Koroškem je bila precej hvaležna. Kot je dejal dirigent, bolj kot v Nemčiji. Morda zaradi tega, ker je za naše ljudi taka vrsta koncerta nekaj povsem novega. Vprašanje je le, kako bi ljudje reagirali, če bi se taka skupina, ki je odprta tako za druge glasbene tokove kot tudi za pesmi drugih narodov, naselila za stalno na Koroškem. Bila bi neprecenljiva obogatitev naše pevske palete.

Če smo že pri reakcijah: v Borovljah se je nekaj ljudi dvignilo in odšlo iz cerkve, ko so začeli nemški pevci peti slovensko mašo.

Čeprav so lauterbaški pevci letos že drugič na Koroškem (lani so imeli seminar v Tinjah), se še vedno niso docela znašli: na vseh koncih in krajih južne Koroške manjkajo napisi . . .

Občni zbor ÖVP

(Nadaljevanje z 2. strani)

stotkov. Če preračunamo odstotke na celotno število vabljenih, potem Bacher niti polovici koroških delegatov ni bil vreden glasu.

Kako so funkcionarji ÖVP že resignirali nad Bacherjem in celotnim položajem koroške ÖVP, kažeta dva momenta: največji aplavz je bil namenjen gospe dr. Trautl Brandstaller in njenemu filmu — vendar v nasprotnem smislu: delegati so aplavdirali protestom proti filmu; in še nekaj: najbolj buren aplavz izmed diskutantov pa je žel neki penzionist . . .

Filmu ob rob

Samo nekaj dni, preden je nemška Koroška vzvalovila ob dejstvih TV dokumenta „Fremde in der Heimat", in hitela v usmerjeni gonji zanikovat podrejenost slovenske narodne skupnosti v Avstriji, je visoko cenjen in priznan sodobni avstrijski pisatelj zapisal: . . . Ich bedauere immer mehr, daß ich nicht Slowenisch kann: das liegt ja nicht nur an mir, sondern auch an unseren Schulen. Wir haben zwar Englisch gelernt, aber die Sprache unserer allernächsten Mitmenschen, der Slowenen, ist uns immer miesgemacht worden . . .

Frustrirajoča vzgoja je kriva za marsikatero napako in agresivnost, ki jo je najti med ljudmi, ne TV filmi. Na Koroškem smo vsak dan priča dogodkom, ko zaplankanost in neinteligentnost nekaterih staršev po sili vnaša nerazumevanje že v prve otroške igre in prijateljstva. Sosedje slovenskega izobraženca v Podjuni, katerih starši še dobro nemško ne znajo, so se ustrašili triletne deklice, predvsem njene slovenske govorice in svojemu otroku prepovedali to slovensko družbo. Na Koroškem je še vedno čutiti v zraku zastrupljajoče parole: „Če bomo po nemško tolkli, bomo fini ljudje", itd.

Zaradi takih in podobnih predsodkov sta se minulo nedeljo na izletu pod Košuto, na prelepem travniku Mvaka, mlada dva v zadregi obrnila proč, ko so starši z lepo slovensko besedo ljubeznivo odgovorili na naše besede in so si vnučki pomagali z rokami pri dvojezični konverzaciji. Tri generacije, srednja je vztrajno molčala, saj se ne spodobi, da bi priznala, kateri je njen materin jezik! M. K.

PRIREDITVE

GLOBAŠKO NOČ

s specialitetami na žaru

Igrata dva ansambla: „Odmevi" s pevcem Cerarjem in Štajerski kvintet Toneta Celjana.

Prireditelj: SKD Globasnica
Kraj: Šoštar, Globasnica
Čas: Sobota, 5. 7., ob 20. uri

POLETNA NOČ

Prireditelj: SPD „Zarja"
Igrajo: Fantje izpod Obirja
Kraj: Pri Brunerju v Lobniku
Čas: Sobota, 12. 7., ob 20. uri

PEVSKI KONCERT

Prireditelj: SPD „Edinost"
Kraj: Gostilna Schütz v Škofičah
Čas: Sobota, 5. 7., ob 20. uri

KOROŠKI VEČER

Prireditelj: SPD Danica
Čas: Petek, 4. 7., ob 20. uri
Kraj: Vesele, pri Uranku

ODPRTJE GALERIJE FRANCETA GORŠETA

Prireditelj: SPD „Kočna" Sveče
Kraj: Sveče 42
Čas: Petek, 4. 7., ob 15. uri

Potovanje na Poljsko

od ponedeljka, 1. septembra 1975, do sobote, 6. septembra 1975.

Cilji potovanja:

Czenstohowa: Poljska Marijina božja pot.

Krakow: Mesto s pomembnimi kulturnimi znamenitostmi.

Oswiecim (Auschwitz): Največje taborišče za časa SS-režima.

Vozi: Avtopodjetje Sienčnik

Cena: 1980.— šil. (najnižja cena, ki je možna). V tej ceni je vključeno: vožnja, polpenzion med potjo, polni penzioni na Poljskem, strokovno vodstvo, skupinska slika.

Pismene prijave sprejema: a) Kat. dom prosvete, 9121 Tainach-Tinje, Tel. 0 42 39 - 642; b) Dušnopastirski urad, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec-Klagenfurt, telefon 0 42 22 - 85 3 48 **do 20. julija** z navedbo točnega naslova.

Prijavljencem bomo doposlali po 20. juliju vse potrebne informacije, tudi zaradi transit-vize za Češko. Prosimo vas v vašem lastnem interesu za čimprejšnje prijave, ker je samo 15 sedežev še prostih.

Romanje v Fatimo in Lurd

Obiščemo tudi: Turin — cerkev Marije Pomočnice, središče salezijancev sv. Don Bosco, hišo Božje previdnosti, Kristusov potni prt; Montserrat — Marijino božjo pot nad Barcelono; Avila — grob sv. Terezije; Padova — svetišče sv. Antona, grob blaž. Leopolda.

Romanje traja od ponedeljka, 25. avgusta 1975 zjutraj, do nedelje, 7. septembra 1975 popoldne. — Vozi avtopodjetje Sienčnik z modernim omnibusom.

Cena za potovanje znaša 4900.— šil.; v tej ceni je vključeno: vožnja, polni penzioni v Fatimi in Lurdu, polpenzion med potjo, vse napitnine v hotelih in med potjo, skupinska barvna slika.

Duhovni vodja bo Anton Cvetko.

Celotna organizacija: Dušnopastirski urad, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, tel. (0 42 22) 85 3 48. Prijave do 20. julija 1975.

Prijavljeni dobijo točnejši opis proge, krajev in podrobnejši program ter položnico.

IVAN VIRNIK:

400-let tiskarstva na Slovenskem

Letos mineva 400 let, ko je ljubljanski knjigotržec Janez Mandelc natisnil in izdal svoje prvo ohranjeno tiskarsko delo — Jurija Dalmatina prevod Jezusa Siraha — poučno knjigo iz starega zakona svetega pisma. To dejanje je začetek dveh, za Slovence izredno pomembnih kulturnih akcij, pri čimer bo veljala naša pozornost pomembnemu letošnjemu jubileju — 400-letnici tiskarstva na Slovenskem.

Ni dvoma, da je z izdajo Jezusa Siraha začel Jurij Dalmatin uresničevati svoj življenjski cilj: prevod in objavo celotnega svetega pisma v slovenščini, torej v svojem materinskem jeziku. Jurij Dalmatin, ki ga poznamo po prevodu celotne Biblije, ki je brez dvoma najpomembnejše delo naše protestantske književnosti in najbogatejša zakladnica slovenskega jezika iz 16. stoletja, se je rodil leta 1547 v Krškem, umrl pa leta 1589 v Ljubljani. Njegov rod sicer izvira iz Dalmacije, vendar je s starši, pozneje pa tudi sam, preživel večino svojega življenja v Sloveniji. Do 18. leta se je Dalmatin izobraževal v Bohoričevi šoli v Krškem, nato pa na Nemškem, kjer je na vseučilišču v Tübingenu končal filozofske študije in protestantsko bogoslovje ter dobil naziv magistra. Sicer pa se je šolal predvsem ob pomoči Bohoriča, Trubarja in nekaterih drugih znanih slovenskih protestantskih piscev, zlasti pa deželnih stanov. Ko mu je bilo 25 let, torej leta 1572, je bil v Ljubljani že slovenski in nemški pridigar, razen te svoje osnovne službe pa je bil tudi nadzornik stanovske šole, grajski pridigar, član kranjskega protestantskega cerkvenega sveta, vizitator protestantskih cerkvenih občin, član komisije za revizijo Biblije in župnik v Škocjanu pri Turjaku na Dolenjskem. S Trubarjevim sinom Felicijanom je leta 1587 celo potoval na Nemško, da bi mu pomagal urediti očetovo knjižno dediščino.

Ob letošnji 400-letnici slovenskega tiskarstva velja posebej opozoriti na izjemno bogato Dalmatinovo književno delo, izredno obsežno po svojem obsegu, zlasti še, ker je kot prvi med slovenskimi protestantskimi pisatelji napisal in izdal latinski spis „De catholica et catholicis disputatio“, ki je izšel leta 1572. Dalmatin je sodeloval tudi pri izdaji Trubarjeve pesmarice leta 1574, torej leto dni pred izidom Jezusa Siraha, velik delež pa ima tudi pri njenem dodatku, ki je izšel isto leto kot Jezus Sirah. Po njegovem izidu je izdal leta 1578 še Mozesove bukve, četrto izdajo pesmarice Ta celi kathehismus, Salamonove pripuvesti, ki so izšle leta 1580 in ob podpori avstrijskih stanov je za tisk pripravil svoje največje delo, prevod Biblije. V letih od 1575 do 1580 je Dalmatin izdajal knjige pri Janezu Mandelcu, ki je v tistih letih vodil prvo tiskarno na Slovenskem. Potem ko je pri njem natisnil že Jezusa Siraha, se je na moč prizadeval, da bi pri ljubljanskem knjigotržcu natisnil tudi Biblijo, za izdajo je tudi vse pripravil, toda še pred revizijo je prišla vladarjeva prepoved in Mandelc je moral leta 1582 v izgnanstvo. Biblija, kakor jo je Dalmatin tudi po svoje imenoval „tu je, vse svetu pismu, stariga inu noviga testamenta“, se je morala zaradi teh vzrokov mnogo let kasneje tiskati z letnico 1584 v Wittenbergu na Nemškem, kjer so jo v slabega pol leta natisnili v 1500 izvodih in jo na skrivaj v sodih in zabojih prepeljali največ na Kranjsko. Zato se še danes ne moremo otresti vtisa, da je Biblija poleg Jezusa Siraha, brez sleherne olepšave pa tudi veliko bolj kot Jezus Sirah, ki ga je natisnil Mandelc, knjigoveško in tiskarsko ena izmed najlepše opremljenih protestantskih knjig na Slovenskem.

Toda, če se za hip vnovič preselimo spet k izdaji Dalmatinovega Jezusa Siraha, lahko takoj ugotovimo, da je prav njegova izdaja in s tem tudi začetek Mandelčevega tiskarskega delovanja v Ljubljani in na Slovenskem sploh, obenem začetni datum zgodovine tiskarstva v Sloveniji, zlasti še, ker je nastajanje Biblije ter delovanje in končno tudi prenehanje prve tiskarne v Ljubljani, med seboj še kako tesno povezano. Prvi poskus, da bi na Slovenskem ustanovili tiskarno, sega že v leto 1560, ko so kranjski deželni stanovi postavili za superintendanta protestantske cerkve, utemeljitelja slovenske književnosti Primoža Trubarja, ki je želel ob svojem imenovanju ustanoviti prav v Ljubljani slovensko-hrvaško protestantsko tiskarno, ki bi tiskala knjige za celotno južnoslovansko jezikovno območje.

(Dalje prihodnjič)

Koroška ima novo kulturno revijo „Most“

Potem ko je nedavno prenehala revija „V stičišču“ (Im Schnittpunkt), je bilo tiho upanje nekaterih kulturnikov po novi koroški kulturni reviji. Ta želja se je sedaj uresničila. V sredo preteklega tedna je v navzočnosti deželnega glavarja Leopolda Wagnerja, dr. Miriam Raggam-Lindquist koroškemu tisku predstavila novo kulturno revijo „Most“ (Die Brücke).

Vprašanje, če je Koroška kulturna dežela, in če se splača kulturne storitve predajati dalje javnosti, je popolnoma odveč, ker je prvič vsaka dežela, v kateri žive ljudje v skupnosti, v nekem merilu kulturna dežela, in drugič, ker je Koroška na temelju svojega zgodovinskega in geografskega položaja pravzaprav kot nalašč ustvarjena za kulturo. Dokaz za to je nova kulturna revija „Most“, da Koroška ni le dežela gora, jezer in folklore, temveč zavzema ta naša najjužnejša zvezna dežela Avstrije pomembno mesto v kulturnem dejanju in nehanju Evrope.

Ker pa poskuša revija, izhajajoč iz Koroške, graditi mostove v druge zvezne dežele, v danem primeru tudi v druge države, je dobila naziv „Most“. Torej je ideja „Mostu“ globljega pomena, ker je most simbol večne želje ljudi po dobrem sožitju, povezanosti in pomirjenju. Prav zaradi tega je samoumevno, da so kulturne storitve koroških Slovencev vključene v kulturno dogajanje naše dežele. Besedo pa naj dobijo tudi na Koroškem živeči ali s to deželo povezani Nekorošci.

Vsaka številka bo osvetlila neko kulturno področje. Tako je prva številka posvečena arhitekturi. Tu najdemo tudi prispevek slovenske arhitektke dipl. inž. Marjane Kunčičeve pod naslovom „Nove naloge industrijskih oblikovalcev“. Več kot 200 slik popestruje tiskano besedo. Da pa ne bi bila revija preveč enolična, najdemo v njej še doprinose iz drugih kulturnih področij. Tako izvemo nekaj o koroškem slikarju Giselbertu Hokeju, o koroški pisateljici Ingeborg Bachmann in o slavnem avstrijskem komponistu Albahu Bergu.

Druga številka revije „Most“, ki bo izhajala dvakrat na leto, bo namenjena literaturi. B. L.

Mojster operete Robert Stolz - umrl

V 95. letu starosti, je v petek, 25. junija, v Berlinu za srčno kapjo umrl mojster operete Robert Stolz. Komponist, tipično dunajske glasbe, neštetih pesmi, operet in filmske glasbe, ki je osebno poznal „zlato dobo“ Johanna Straußa, ter bil sam mejnik „srebrne“, je bil rojen v Gradcu.

Njegova prva delovna mesta so bila: Gradec, Maribor in Salzburg, po vojaški službi pa Brno, kjer je odkril poznejšo svetovno znano sopranistko Marijo Jeritzo. Prvemu uspešnemu operetnemu delu „Dekle sreče“ so sledile skozi 60 let v nepretrgani vrsti še druge uspešne stvaritve.

Med vojno je šel prostovoljno v Ameriko, kjer je za dunajsko opereto pridobil novo občinstvo. Za svojo „Spomladansko parado“ je v Hollywoodu prejel „oskarja“. Vrnivši se v domovino, je neutrudno dirigiral in komponiral. Še v soboto preteklega tedna bi moral dirigirati velik operetni koncert v Bad Ischlu, pa ga je v daljnem Berlinu, sredi plodovite glasbene dejavnosti, pokosila neusmiljena smrt.

GLASBENIK JAKOB CIPCI — UMRL

V Mariboru je nenadoma umrl Jakob Cipci, dolgoletni direktor mariborske Opere in zaslužni kulturni delavec. Rodil se je leta 1901 v Splitu, kjer se je učil violino pri prof. Meneghellu. Leta 1921 pa diplomiral na konservatoriju iz violine, študije pa je nadaljeval na oddelku za kompozicijo in dirigiranje. Leta 1948 je postal dirigent Slovenske filharmonije, kjer je ostal do leta 1955, od takrat do upokojitve pa je bil direktor mariborske Opere.

Za svoje neumorno delo je prejel tudi Prešernovo nagrado, nagrado mesta Maribor in zvezno nagrado.

ŽENSKI KOTIČEK:

Za ženo in dom

Jedila na žaru po orientalsko

Priprava jedi na žaru je, posebno v naravi, prijetno razvedrilo. Z nekaj domiselnosti in dobre volje lahko na vse načine spreminjamo jedilnike in pripravljamo precej široko izbiro jedi na žaru.

Morda bi se na prihodnjem izletu v naravo odločili za drugačen jedilnik, denimo na primer, za bolj orientalski. Kako? Na Bližnjem in Daljnem vzhodu pripravljajo ljudje na žaru mnogo jedi. Morda vam bo kakšna izmed njih ugajala in jo boste poskusili?

Naši čevapčiči in ražnjiči so znani na Jutrovem pod imenom **kababa** ali **kebab.** Zelo verjetno so se tudi od tam preselili k nam, ali pa je bilo morda obratno. V muslimanskem svetu pripravljajo torej kebab največ iz ovčjega ali kozjega mesa, tudi iz kuretine je zelo okusen, vendar je za tamkajšnje življenje to že dražja jed. Indijci ga na primer pripravljajo tudi iz rib in iz zelenjave.

Nam neprijetni vonj ovčjega ali kozjega mesa odpravimo z dišavami. Meso narežemo na primerne koščke, zložimo v skledo, nato pa pripravimo mešanico kisove vode, soli, gorčice, popra in iz veliko grobo zrezane čebule. S to mešanico prelijemo maso in jo večkrat premešamo. Paziti pa moramo, da posodo z mesom damo v prostor, ki ni niti prehladen in niti pretopel; še najbolje bo v najnižji predal hladilnika. Pred uporabo poberemo koščke mesa iz sklede in jih očistimo čebule. Če je bila dišavna mešanica preveč tekoča, pustimo meso za nekaj časa na cedilu, vendar bo bolje, da poskrbimo za gostejšo mešanico.

V naših trgovinah prodajajo tudi že konserve **curryja.** Ta indijska omaka, ki jo srečamo po vseh, čeprav še tako skromnih indijskih hišah, je imenitna, če jo pripravljamo z mesom, ribami ali jajci. Pripravite torej curry kot piše v navodilu na konservi in zložite vanj košček kakršnegakoli mesa. Po 24 urah se bo meso dodobra napojilo z omako in ga boste lahko spekli na žaru. Takle „semi kabab“ bo imeniten, če boste na nabodalo izmenoma nabadali meso s kosi krompirja, majhnih čebulic in z rezinami jajčevca. Na omenjeni način je posebno okusno kokošje meso, kokošja drobovina, pa tudi slabši deli govedine se bodo omehčali in skrili vse napake, ki so nas motile pri pripravi.

K mesnim jedem, ki jih pripravljamo na žaru, lahko ponudimo še najrazličnejšo zelenjavo. Omenili smo že mlade čebulice in rezine jajčevca, opečene na žaru. Nekaterim tudi zelo ugaja opečen paradižnik. Paziti pa moramo, da se nam ne zažge. Spet drugi se zelo navdušujejo nad bučkami, ki so jih le za kratek čas položili na žar. Skratka, zelenjave je v tem letnem času dovolj, da lahko poskušamo in ugotavljamo, kaj prija našemu okusu in kaj ne.

Ribiči nas na takih nedeljskih piknikih radi prepričujejo, da ne zna razen njih nihče drugi **pripraviti rib na žaru.** Dokažite jim nasprotno in jim pripravite **„mazguf“.** Kaj je to? Nič drugega kot riba, pečena na žaru, le nekoliko drugače pripravljena kot pri nas. Prerežemo jo na hrbtni strani, da je trebušni del v sredini. Očiščeno posolimo in namažemo z maščobo. Nato pripravimo raženj — dve palici na vsako stran ognjišča. Na tej palici bomo ribo razpeli in jo zelo počasi pekli nad pojemajočo žerjavico. Ko bo pečena na eni strani jo bomo obrnili na drugo. Tako pripravljena riba je zelo okusna, zlasti še, če se trnka prime kaka manj cenjena, s številnimi koščicami. Le-te bodo med pečenjem postale krhke in bodo celo zelo ugodno spremenile okus. K „mazgufu“ ponudimo črn kruh ter na večje rezine narezan in osoljen paradižnik, papriko in kumare ter na debelo narezano čebulo, ki smo jo osolili, pokapali s kisom ali limoninim sokom ter pobarvali z rdečo sladko ali pekočo papriko.

O koristih glasbene vzgoje

Do presenetljivih rezultatov se je dokopal dr. Hans Sittner, predsednik dunajske akademije za glasbo in likovno umetnost. Kot znanstvenik je po nalogu UNESCO (Organizacija združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo) deloval v mladi deželi Avstraliji in po daljšem raziskovanju lahko sporočil: glasba spodbudno vpliva na učenje in človekov spomin!

Sittner je delal s posebnimi poskusnimi razredi, kjer so učencem smiselno dajali več sodobne glasbene vzgoje in glasbe nasploh. Izkazalo se je, da so učenci, ki so imeli več glasbenega pouka, pokazali večjo sposobnost učenja, boljši spomin in celo boljše intelektualne sposobnosti. Akustično dojemanje je bilo znatno boljše kot pri učencih brez takšnega glasbenega pouka.

Primer: pismene naloge iz jezika je opravilo dobro v „glasbenem“ razredu 53 odst. učencev, v „normalnem“ le 33 odst. učencev. V tretjem razredu neke meščanske šole je bilo razmerje pri spraševanju 68 proti 51 odstotkov!

Zanimivo je, da je 52,9 odst. učencev iz skupine z glasbenim poukom znalo dobro pripovedovati (reproducirati) neko zgodbo. V skupini brez glasbenega pouka jo je dobro pripovedovalo le 32,8 odst. Fiziologi so vrhu tega ugotovili, da so možganski centri za spomin in sposobnost akustičnega razlikovanja tesno povezani.

Celo pljučna kapaciteta je pri „normalnem“ razredu nižja. Dihalni volumen: 1022 v glasbenih razredih proti 867 enotam v „normalnih“ skupinah.

Izkazalo se je tudi, da je glasba zelo blagodejno vplivala na otroke z različnimi možganskimi okvarami.

Kajpada bo treba še dosti raziskati, vendar kažejo že Sittnerjevi rezultati presenetljiva znamenja koristnosti glasbene vzgoje. Sittnerjeve raziskave so se dotikale drugih področij, vpliva dobre in smiselne glasbene vzgoje na spomin, sposobnost dobre reprodukcije itd. Odveč bi bilo poudarjati še primarne posledice dobrega glasbenega pouka: tu imam v mislih estetski dejavnik, ritem itd. Čeprav se — širše gledano — tega včasih še ne zavedamo, tako kot bi bilo treba.

Drama, novele, roman v koroškem slovstvu

Razgovor s pisateljem dr. Metodom Turnškom

Urednik „nt“: Izvedeli smo, da ste napisali novo koroško igro, izdali zamejske novele in pripravljate nov koroški roman. Ali bi nam povedali kaj o svojem najnovejšem slovstvenem delovanju?

Omenjate novo koroško igro ali bolje igro o Koroški.

Moja poslednja igra, Krst karantanskih knezov, je bila izdana v Celovcu 1968. Igrali pa so jo v Kanadi za 1200-letnico slovenskega pokristjanjenja. To je zgodovinska igra v 14 prizorih, o kateri je napisal lepo oceno profesor slavistike na univerzi v Padovi, prof. dr. Martin Jevnikar. O igri sodi Jevnikar, da sem jo dramatsko strnil na trojnost časa, kraja in dejanja ter spretno razgibal. Tudi moj verz, laški enajsterec, pripraven za zgodovinsko igro, mu je všeč. Letos pa sem dobil prošnjo, naj napišem igro o zgodovinskem umeščenju karantanskih knezov. Laskava ponudba, vendar zelo zahtevna snov, ker je treba v igro vnesti vse zgodovinske elemente umeščenja, obenem pa igro narediti napeto in privlačno, dramatično, da se ob igri razvije tudi proti-igra. Preudarjal sem, katerega slovenskega vladarja naj pritegnem v igro, ali prvega znanega kneza Valuka ali slovitega Boruta, ki je Langobarde izgnal iz Zilje, premagal tudi Obre, vendar zašel v bavarsko podložništvo, ali katerega kneza kristjana, Gorazda, Hotimira, Valtunka. Pa sem sprevidel, da bo treba pritegniti kar dva kneza Boruta in sina Gorazda. In tako sem napisal, upam dokaj močno stvaritev, igro v 15 prizorih. Seveda veliko zavisi, kako bodo igralci igro doživeli in podali. Igra se glasi „Naj živi karantanski knez“.

Urednik „nt“: Kje bodo igro najprej igrali? Kdo jo bo režisiral?

Rečeno mi je bilo, da bodo igro najprej poprijeli v Globasnici v režiji Anite Hudlove in bodo z njo šli tudi gostovat v Slovenijo. Globašani so se za mojo dramo „Kralj Samo„ zelo potrudili in v svojih možnostih dobro izvedli. Škoda, da igre niso igrali še kje drugje. Jim kar zaupam.

Urednik „nt“: Letos ste izdali tudi prvo knjigo svojih zamejskih novel z naslovom „Naš rod v krčih“. Kakšen odziv imajo te novele in kdaj izide druga knjiga?

Ker sem v Trstu bil profesor 10 let (za zgodovino in slovenščino), sem v tistih letih (1945—1956) doživel vso zamejsko problematiko in sem tistemu času dal ogledalo v novelah (dve tržaški, dve beneški)

(Dalje na 8. strani)

PROF. DR. ANTON WUTTE: (13. nadaljevanje)

Potovanje maturantov po Jugoslaviji (2. del)

Četrto leto po prvem turškem vpadu, leta 1477, se je pojavil velikanski trop kobilic, ki so vse do živega pojedle. Sledile so kuga in druge hude bolezni, poplave in lakota. Kuga je pobrala tako veliko ljudi, da sta bili dve tretjini samostanskih kmetij praznih. Posledica turških vpadov je bila silna davčna obremenitev. Ukrep papežev je določal oddajo v vrednosti četrtine posesti kot prispevek k vojni proti Turkom. Ker ni bilo dovolj denarja na razpolago, se je pričela od leta 1530 dalje množična razprodaja vetrinjskih posestev. Najprej je prodal samostan gospodu Humperka grofu Siegmundu von Dietrichsteinu: kmetije, travnike, polja, desetine v Postražišču (Straschitz), posestva v Loki (Lak), med Jezernico in Celovcem, v Lipici (Thal), v Rükkensteinu, v Novi vasi pri Zakamnu, v Ivovljah (Lambichl), v Dolah (Töllern), na Žihpoljah, v Nadromu (Nadram), v Versta vasi (Ehrendorf), v Čežavi (Gaisach), v Honcu (Aich), v Imovi (Haimach), v Ongarju (Angern), v Bilčovsu (Ludmannsdorf), v Pogradu, v Čedrovi (Tschedras), v Št. Kandolfu, v Trabesinjah (Trabesing), v Osojnici (Zwanzgerberg), v Veseci (Niederdorf), v Glinjah, z Zadolah (Seidolach), v Vesci (Dörfl), v Rezenci (Resnig), v Kožentavri, v Št. Janžu (Gansdorf) za komaj 3202 funtov. Nekoliko pozneje je moral zastaviti posestva pri Beljaku Christophu Senußu iz Beljaka. Nekaj mesecev nato je moral prodati še mlin pri Jezernici mestu Celovcu. Tudi nekaj štajerskih in kranjskih posestev je moral oddati.

Ker so navesili vetrinjskemu opatu pobiranje turškega davka, uspehov pa ni bilo videti, so bili kmetje mnenja, da se je opat sam obogatil z denarjem ali pa da je celo tajno povezan s Turki in so ga hoteli umoriti. Rešil se je, s tem da se jim je umaknil v samostansko cerkev.

Ko se je cesar Friderik III. vojskoval z ogrskim kraljem Matijo Korvinom, so leta 1480 vdrli Ogri tudi na Koroško, pustošili, ropali in prisiljevali prebivalstvo, da se je poklonilo njihovemu kralju. Tudi vetrinjskemu opatu niso prizanesli, poleg tega jih je moral pogostiti z vinom in hrano ter jim izročiti še 200 goldinarjev.

V zvezi s temi nadlogami in podivjanostjo navad je prišlo do propadanja reda in morale v samostanu proti koncu 15. stol. Zato je bil vetrinjski samostan začasno podrejen milštatskemu samostanu na zgornjem Koroškem do začetka 16. stoletja.

Slika na steklo na koru samostanske cerkve v Vetrinju, kjer je še več takih dragocenih slik.

Zaradi pozidanja vetrinjskega dvora v Celovcu in nove velike samostanske stavbe prav tako v začetku 18. stoletja, se je samostan tako zadolžil, da je prišel za dobo vlade Marije Terezije pod prisilno upravo do leta 1779.

Leta 1786 pa je bil vetrinjski samostan, ki je obstajal 644 let, razpuščen. Bil je eden najsijajnejših in bogatejših samostanov v Avstriji. Še tik pred razpustom je štel 692 podložnikov. Le ti so tedaj dolgovali samostanu davkov v znesku 6411 goldinarjev, žita za 2199 goldinarjev, 900 rakov, 457 raznih rib, 78 telet po dva goldinarja in 30 kron, 32 kozličev, dve gosi, en funt voska, 95 kopunov, tri ovce, 669 koštrunov, 110 piščancev, 11.540 jajc, 1067 funtov masla, dva funta las in drugo. Poleg opata „Konstantina Rabitscha", ki je bil cesarsko-kraljevski dvorni kaplan in član deželnih stanov, in priorja, je bilo tedaj v samostanu še 18 drugih menihov, ki so vsi 14 dni po njegovem razpustu zapustili Vetrinj.

S posebnim odlokom z dne 12. januarja 1782 takratnega avstrijskega vladarja cesarja Jožefa II. so bili razpuščeni vsi samostani, katerih menihi ali nune se niso bavili z dušnopastirstvom, vzgojo mladine ali z bolniško oskrbo v večjem obsegu. Leta 1785 in 1786 so sledili zakoni, ki so zapečatili usodo približno 700 samostanov, med njimi tudi vetrinjskemu. Stavbe samostanov so postale potem last države. Uporabljali so jih kot kasarne, bolnice, norišnice, skladišča, upravne stavbe, tovarne ali gradove. Premoženje samostanov pa je upravljal verski sklad, ki so ga porabili za plače duhovnikom in zgradbo novih cerkvá. Tudi vetrinjski dvor v Celovcu in samostan sta postala tedaj državna last. Na željo cesarja Jožefa II. se je preselil škof iz Krke v Celovec, kjer se je nastanil v vetrinjskem dvoru leta 1787. Že leta 1790, ko je umrla nadvojvodinja Marija Ana, sestra Jožefa II. in hčerka Marije Terezije, ter je pripadel njen gradič pri elizabetinskem samostanu krški škofiji, se je preselil vanj. Danes se nahaja v vetrinjskem dvoru v Celovcu celovško okrajno glavarstvo. Cerkev vetrinjskega samostana je bila razglašena za župno cerkev. Samostansko stavbo pa je prodala država bratoma Janezu in Krištofu Moru, ki sta se preselila leta 1785 iz kraja Ligosullo v Italiji na Koroško in sta imela v Celovcu tovarno suknja. Tako je postala tekstilna tovarna.

Ko pa se je pred leti preselila tovarna v novo obratno poslopje, je prišla razpadajoča samostanska stavba zopet v državne roke. Ker pa stane sanacija poslopja okrog devetdeset milijonov šilingov, jo hoče gradbeno ministrstvo na Dunaju prodati. Kupec se bo moral obvezati, da bo stavbo, ki je prava dragocenost in poleg tega še kulturnozgodovinsko zelo pomembna, obnovil in ohranil.

Vetrinjska samostanska cerkev je edina burgundsko-cistercijanska bazilika s stebri in sodastimi oboki iz 12. stoletja na nemškem jezikovnem področju. Leta 1843 so na žalost podrli zahodno polovico cerkve da bi zmanjšali stroške za njeno ohranitev. Na koru jo krasijo dragocene gotske slike na steklo. Vetrinjsko samostansko poslopje pa je najveličastnejša baroška samostanska stavba na Koroškem in edini koroški samostan zaščiten po vodnem jarku, zaradi česar se imenuje tudi vodni grad. (Dalje)

Brez ljubezni

UMIRA ROZA NA VRTU —
BREZ VODE NE MORE ŽIVETI,
UMIRA ROZA NA VRTU,
BREZ SONCA NE MORE CVETETI.

TUDI JAZ VENEM, UMIRAM;
V SRCU JE MOJEM PRAZNINA,
NIKJER NE DOBIM VEČ TOLAŽBE —
KAKO ŽGE TA BOLEČINA . . . !

VIDIM LE RESNE OBRAZE,
POGLEDI SO MRKI IN JEZNI,
POVSOD LE PREZIR IN SOVRAŠTVO.
ŽIVLJENJA PA NI BREZ LJUBEZNI!

Nežka Raztresen

Ugasnil je blesk v očeh

Sonce je počasi lezlo izza zasneženih gora in obsvetljevalo malo gorsko vas, raztreseno po mogočnem hrbtu gore. Jutro se je prebujalo iz sna, ledene sveče so se talile pod toploto in lahen dim se je vil iz dimnikov. Vasica je bila pusta in tiha.

Na koncu vasi je stala majhna, revna koča. Kdaj pa kdaj se je za zaledenelimi šipami pokazal zguban obraz, poln skrbi. Pred oknom je na razmajanem nizkem stolu sedela starka. Bila je bleda, upadlih, rumenih lic, tresočih se rok, a veselih, živih oči, s katerimi je begala po sencah pod vasjo. V njenem vedenju, kretnjah, je bilo nekaj, kar je kazalo veselje, pričakovanje . . . Čakala ga je, njega, ki ji je pomenil vse. Počasi, podrsavajoč po podu z bolehno nogo, je odšla k omari. Vzela je bel papir. Bilo je pismo. Še enkrat ga je preletela: „Zagotovo pridem! Tvoj sin Ivan!" Blede ustnice ji je preletel nasmešek. Njen sin se bo vrnil iz mesta, prišel bo k njej, k materi. Zopet je sedla in potrpežljivo čakala.

Minil je dan, na vzhodu so se začele prižigati zvezde, starka pa je še vedno čakala na sina. Potrpežljivo, vdano. Toda začelo jo je skrbeti. „Vem, pot je strma, polna prepadov, gotovo se je dolgo zadržal, a prišel bo!" se je tolažila. Pred durmi je zaškripal sneg. „Prišel je!" je dahnila. Z iskrečimi očmi, polnimi pričakovanja, s trepetajočimi ustnicami je odprla duri. Hotela je reči: „Sinko, vrnil si se!" A glas je zamrl v njej. Pred njo je stal sosed. Zajecljal je: „Ivan . . . no, Ivan . . . padel je v prepad . . . !" Zameglilo se ji je pred očmi, iz katerih je izginil blesk, ki je še malo prej napolnjeval njeno telo, topa bolečina ji je prešinila srce, zatresla se je v krču, a trdo vprašala: „Mrtev?" „Mrtev!" je odgovoril sosed, nekaj časa postal, se pokril in odšel. Ni mogel gledati starkinih prosečih oči.

Komaj je starka prišla še do postelje, se zrušila, zakopala roke v blazino in hlipaje ponavljala: „Ivan . . . moj Ivan!" Sopla je in se premagovala, da ne bi zakričala, a saj ne bi mogla, z njo je konec. Še zadnjič si je v spomin priklicala črne, goste lase, štrleče obrvi, zagorel obraz in močno postavo. „Da, to je bil moj Ivan!" je trdo dejala in . . . utihnila . . .

Na koncu vasi je zalajal pes v tiho noč, povsod je bila tišina, le mesec je obsvetljeval prepade in kotanje, po katerih se je vrtinčil veter . . . M. F.

Preden obsodiš človeka,
se vedno vprašaj,
koliko je trpel,
koliko noči je prebedel,
zaradi česa je najbolj bridko jokal.

Goethe

JACK LONDON: 17

TRI SRCA

„Kdo pa je tam na oni obali, senor Solano? — Pleme Maya ali lastniki haciend? Kdo so prebivalci teh krajev?"

„Eni in drugi," je odgovoril Enrico. „Te kraje poznam prav dobro. Če nam preti na jadrnici nevarnost, se nam na obali ni treba ničesar bati. Cordilleri so blizu. Več si pač ne moremo želeti."

„Kaj pa Leoncie?" je vprašal Francis v skrbeh za očarljivo bitje.

„Leoncie je rojena v sedlu, in ni Američana, ki bi se mogel v jahanju kosati z njo," je odgovoril Enrico. „Dovolite, da vam povem, kakšen je moj nasvet. Če nam bo ‚Dolores' zopet za petami, spustimo čolne in se zatečemo na obalo. Tam najamemo ali kupimo konje in hajdi proti Cordillerom. Čim smo pa v Cordillerih, se lahko poglavar obriše pod nosom. Tam nam vsi njegovi orožniki ne morejo do živega."

Francis je bil s tem zadovoljen in tudi Henry se je sprijaznil z mislijo, da bo treba v skrajnem primeru bežati po suhem. Nihče pa ni slutil, kakšno presenečenje jih čaka v Cordillerih.

8.

„Vse je v redu, kapitan, vse je v redu," je zatrjeval Henry kapitanu Trefethenu, ki je stal ob njem na obali in se ni mogel odločiti, da se poslovi od potnikov in se vrne na krov „Angelike", ki jo je zatišje v Yuchitanskem zalivu zadrževalo dobre pol milje od obale.

„Pri vojakih pravijo temu sprememba," je pojasnil Francis. „Zelo lepa beseda — sprememba. Še lepša je pa, če jo vidite v praksi."

„A če je ne vidite v praksi," je ugovarjal kapitan Trefethen, „zveni drugače. Tedaj zveni kakor pretekla beseda — katastrofa."

„Saj to se je tudi zgodilo z ‚Dolores', ko smo nastavili njenemu vijaku past," se je zakrohotal Henry. „Toda mi vemo, kaj pomeni ta beseda. Govorimo raje o spremembi. Dokaz, da imamo res opraviti s spremembo, ne pa s katastrofo, je v tem, da ostaneta dva člana rodbine Solano pri vas. Alvarade in Martinez poznata morje kakor prste na svojih rokah. Čim zapiha ugoden veter, vas pripeljeta na varno. Poglavarju niti na misel ne bo prišlo, da bi vas preganjal. Ujeti hoče samo nas, in ko izginemo v gore, se požene za nami in ne bo tvegal od svojega spremstva nobenega moža."

„Kaj res ne vidite," je posegel Francis v pogovor, „da je ‚Angelika' v pasti? Če ostanemo na ladji, nas poglavar ujame skupaj z njo. Mi bi pa radi nekoliko spremenili način življenja in zato smo sklenili bežati v gore. Poglavar nam bo vedno za petami, in tako je ‚Angelika' izven vsake nevarnosti. Kar se pa tiče nas, se lahko poglavar obriše pod nosom."

„Kaj pa, če jadrnico potope ali zaplenijo?" je trdil kapitan svoje. „Saj jo vrtinci lahko vržejo ob skale in ‚Angelike' ne bo več. Saj sami veste, kako nevarna je ta morska ožina."

„V tem primeru dobite primerno odškodnino, kakor sem vam že obljubil," je dejal Francis, ki mu je kapitanova klepetavost že presedala.

„A moji veliki stroški?"

Francis je potegnil iz žepa beležko, v naglici s svinčnikom napisal nekaj vrstic in izročil listek kapitanu, rekoč:

„Izročite ta listek senoru Melchorju Gonzalesu v Bocasu del Toro. Ček se glasi na tisoč zlatih dolarjev. Gonzales je moj bankir in agent. Povrne vam vso škodo, če bi se ‚Angeliki' res kaj pripetilo."

Kapitan Trefethen je nezaupljivo pogledal na listek popisanega papirja.

„O, ta listek je vreden tisoč zlatih dolarjev," je dejal Henry.

„Da, sire. Vem, da velja mr. Morgan za bogatega človeka. A koliko znaša njegovo imetje? Mar je gmotno tako preskrbljen, kakor sem na primer jaz? Moja last je ‚Angelika', ki sploh ni zadolžena. Poleg tega imam v Colonu dve stavbni parceli, na obali Belenu pa štiri parcele rodovitne zemlje, ki mi obetajo ogromne dohodke, čim začne Union Fruti Company zidati v teh krajih svoja skladišča."

„Koliko ti je zapustil tvoj oče, Francis?" je vprašal Henry, da dokaže kapitanu, kako mizerno je njegovo imetje v primeri s Francisovim bogastvom. „Najbrž mnogo, a?"

Francis je skomizgnil z rameni in odgovoril:

„Več kakor imam prstov na rokah in nogah."

„Dolarjev, sire?" je vprašal kapitan.

Henry je odločno odkimal z glavo.

„Tisočakov, sire?"

Henry je znova odkimal z glavo.

„Milijonov, sire?"

„To je moška beseda," je odgovoril Henry. „Mr. Francis Morgan je tako bogat, da lahko kupi vso panamsko republiko, če odštejemo panamski kanal."

Kapitan se je ozrl na Enrica Solana, kakor da se hoče prepričati, če je prav slišal. Enrico je prikimal z glavo, rekoč:

„Mr. Morgan je pravi gentleman. Saj ga dobro poznam. Izplačevali so mi večje vsote po čekih, ki sem jih predložil z njegovim podpisom bankirju Melchorju Gonzalesu v Bocasu del Toro. Tako sem prejel zadnjič tisoč dolarjev, ki jih imam zdaj tu v vrečici. Glejte jih tamle."

Pokazal je z glavo tja, kjer se je Leoncie na kupih ptrljage kratkočasila z basanjem puške sistema Winchester. Vrečica, ki jo je kapitan že davno opazil, je ležala pred njo.

„Sovražim potovanje brez denarja," je izjavil Francis navzočim tovarišem.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 6. 7.: 7.05 Duhovni nagovor. — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 7. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Za našo vas.

TOREK, 8. 7.: 9.30 Domače pesmi in viže. — 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Šport. — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 9. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Od popevke do popevke. — Iz Koroške literarne delavnice: Janko Messner o svojem literarnem ustvarjanju.

ČETRTEK, 10. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Družinski magazin.

PETEK, 11. 7.: Celovški radijski dnevnik. — Kar po domače (J. Mlakar: Nevesta iz Amerike).

SOBOTA, 12. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 6. julija:
17.00 Nepravični kralj — 17.30 Viking Viki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igralna šola — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Nedeljska pridiga — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Kralj dejanja — 21.45 Pesmi z drugimi besedami — 22.15 Maks Ernst — 23.05 Poročila.

PONEDELJEK, 7. julija:
10.00 Obkoljeni — 17.53 Za lahko noč — 18.00 Raji živali — 18.25 Mi — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.55 Ceste San Francisca: Le nesreča — 21.45 Glasbena poročila — 21.50 Ludwig van Beethoven: Sonate za klavir — 22.30 Poročila.

TOREK, 8. julija:
10.00 Kleopatra — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Gospod Kotnik — 18.25 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Filmal sem na Matterhornu; pripoveduje Luis Trenker — 21.05 Tomaža Crowna ni mogoče ujeti — 22.45 Poročila.

SREDA, 9. julija:
17.00 Dopust — 17.30 Dr. Doolittle in polži velikani — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Naslednji, prosim, halo Doc! — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Teleobjektiv — 21.00 Svet knjige — 21.35 Münchenske zgodbe: Tričetrtinska zrelost — 22.25 Poročila.

ČETRTEK, 10. julija:
17.55 Za lahko noč — 18.00 Bridget in Bernie — 18.25 MI — 18.50 ORF — danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Znanje — aktualno — 20.50 Van der Valk in bogataši, kriminalni film Roberta Müllerja. — 22.25 Poročila.

PETEK, 11. julija:
13.00 Mednarodni teniški turnir v Kitzbühlu — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Družina Feuerstein — 18.25 MI — 18.50 ORF danes 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tragedija ob Dravi; predaja Kozakov sovjetski vojski 1945 — 21.05 Ples (La Rounde) po Arthurju Schnitzlerju — 22.55 Poročila.

SOBOTA, 12. julija:
13.00 Mednarodni teniški turnir — 16.30 Hišica — 17.00 Stavbišče — 17.30 Ob jezeru postrvi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Karneval na Kubi — 18.25 Kuhinja v televiziji — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.30 Čas v sliki, kultura — 19.55 Šport — 20.15 Sobotni večer na Dunaju — 21.20 Luise Martini — 21.55 Panoptikum — 22.15 Sled v temi; slepi detektiv lovi špijone. — 23.35 Poročila.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 6. julija:
14.15 Avtomobilske dirke formule dirke formule I, za veliko nagrado Francije — 15.45 Avtomobilske dirke, nadaljevanje in konec — 16.25 Kleopatra, ameriški veličastni film Cecila B. De Milla — 18.30 Bourbon Street — 18.30 Cesarski valček, ameriška čudna komedija iz leta 1946 — 20.15 Zvesti sluga svojega gospoda; tragedija v petih dejanjih Franza Grillparzerja — 22.15 Čas v sliki in šport.

PONEDELJEK, 7. julija:
19.00 Sanje o dobrem belem Bogu, avstrijska pomoč za dežele v Latinski Ameriki — 20.00 Münchenske zgodbe: Tričetrtinska zrelost — 20.15 Zemlja Afrika: Izumrle kulture; Pigmejci v Južni Ameriki (1).

TOREK, 8. julija:
19.00 Potovanje skozi Pustertal; vtisi iz Južne Tirolske — 19.45 Iskanje zadnjih divjih živali Evrope — 20.00 Čuti; znanstvena dokumentacija v štirih nadaljevanjih, Beatrice Nolte (1.) Vid — 20.45 Kratki film.

SREDA, 9. julija:
19.00 Avstrijsko stoletje: Dr. Viktor Adler — 20.00 Slovo od Petrograda; poletna ljubezen med dunajskim kraljem valčkov Johannom Straußom in rusko mladenko Olgo.

ČETRTEK, 10. julija:
19.00 Odprava v kraljestvo živali: Zadnji orli — 19.45 Dvakrat risarski film — 20.00 Senzacije pod cirkuško kupolo (29. nadaljevanje) — 21.20 Trailer.

PETEK, 11. julija:
19.00 Stara gospa in morje — 20.00 Magrebinske zgodbe (2); Gregor von Rezzori — 21.35 Predstojnik: Neme priče.

SOBOTA, 12. julija:
16.30 Don Vezuvio in hiša potepuhov; duhovnik poskuša zanemarjeni mladini ustvariti v Neaplu dom — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Dolžen tradiciji: O lordih in ledijih — 19.45 Iskanje zadnjih divjih živali Evrope — 20.00 Galerija — 20.15 Pod bezgovim grmom; angleška pop komedija o prvi ljubezni sedemnajstletnika — 22.15 Vprašanja kristjana — 22.20 Svetovno prvenstvo v sabljanju v Budimpešti.

TV Ljubljana

NEDELJA, 6. julija:
9.15 Poročila — 9.20 R. M. du Gard: Thibaultovi — 10.10 Otroška matineja — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.15 Poročila — 16.20 Državno prvenstvo v atletiki — 17.45 Divjak — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Ženske iz djavoljevih merdevin — 20.50 Dokumentarna oddaja: Istra — 21.15 Športni pregled — 21.50 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 7. julija:
18.00 L. Suhodolčan: Medvedek na obisku — 18.15 Risanka — 18.30 Zdaj vse lahko, zdaj vse zaman — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 I. Potrč: Lacko in Krefil — 22.05 TV dnevnik.

TOREK, 8. julija:
18.05 Na črko, na črko — 18.35 Ikebana: Estetske zakonitosti ikebane — 18.45 Egipt za časa Tutankamona — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Zadnji meseci II. svetovne vojne — 21.00 R. M. du Gard: Thibaultovi — 21.50 TV dnevnik.

SREDA, 9. julija:
18.10 Vrančeve dogodivščine — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 V El Pau postaja vroče — 21.45 Gorenje novosti — 21.50 Miniature: Trpanjski glasbeni večeri — 22.10 TV dnevnik.

ČETRTEK, 10. julija:
18.20 Vzpon človeka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 J. Otsanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 I. Potrč: Lacko in Krefil — 22.05 TV dnevnik.

TOREK, 8. julija:
18.05 Na črko, na črko — 18.35 Ikebana: Estetske zakonitosti ikebane — 18.45 Egipt za časa Tutankamona — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Zadnji meseci II. svetovne vojne — 21.00 R. M. du Gard: Thibaultovi — 21.50 TV dnevnik.

SREDA, 9. julija:
18.10 Vrančeve dogodivščine — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 V El Pau postaja vroče — 21.45 Gorenje novosti — 21.50 Miniature: Trpanjski glasbeni večeri — 22.10 TV dnevnik.

ČETRTEK, 10. julija:
18.20 Vzpon človeka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 J. Otčenašek: Nekoč je bila hiša — 21.20 Kam in kako na oddih — 22.00 Jazz na ekranu: Boško Petrovič Convention — 22.30 TV dnevnik.

PETEK, 11. julija:
18.05 Morda vas zanima — 18.40 Ansambel Gorenjci — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Ljudje bodo govorili — 21.50 625 — 22.10 TV dnevnik.

SOBOTA, 12. julija:
16.25 625 — 16.45 Leipzig: Atletsko polfinale za pokal Evrope — 18.20 Vreča tolarjev — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Iz del Slavka Kolarja — 20.35 Zabavno glasbena oddaja — ... Kojak — ... TV dnevnik — ... Posnetek atletike iz Leipziga.

Požar v Parizu

Šef požarne službe Labron je menil, da pariški gasilski oddelki niso dovolj hitri. Zato je poklical k sebi štiri komandirje požarnih enot.

„Gospoda," jim je rekel hladno, „spretni ste in junaški. Samo nekaj na žalost niste: hitri niste. Zato bomo jutri organizirali tekmovanje. Tisti požarni oddelek, ki bo najhitreje pripravljen za nalogo, bo dobil mojo pismeno pohvalo. Potrudite se, gospoda! Na svidenje!"

Prvemu požarnemu oddelku, ki ga je testiral šef požarne službe Labron, je poveljeval stotnik Auber. Stotnik Auber ni bil neumen. „Požar v katedrali Notre Dame!" je zaklical svojim ljudem. „Rešujte kulturo!"

„Dve minuti," je ugotovil navdušeni Labron, ko je pogledal na svojo stoparico.

Drugi je bil na vrsti odred stotnika Laffita. Tudi ta je uporabil psihologijo. „Požar v Louvru!" je zarjul svojim ljudem. „Rešujte umetnost."

„Sto sekund!" je odštel Labron na stoparici.

Tretji požarni enoti je ukazoval stotnik Belmond — in stotnik Belmond prav tako ni bil neumnejši od drugih. „Požar v pariški banki!" je zaklical z ukazovalnim glasom. „Rešite svoje prihranke!"

„Sedemdeset sekund," se je čudil navdušeno Labron.

Kljub temu je dobil pismeno pohvalo stotnik Morell iz četrtega požarnega oddelka. Uspelo mu je, da je s svojim odredom nastopil v samo 40 sekundah. Šef požarne službe mu je prisrčno stisnil roko.

„Zdaj mi morate izdati, kako ste svoje fante pripravili do takšne hitrosti," je Labron poskušal izvedeti skrivnost med pogovorom med štirimi očmi. „Ste jim tudi vi kaj zaklicali?"

„Sem, gospod Labron."

„Mi boste povedali kaj?"

„Čisto enostavna stvar," je priznal stotnik. „Prihitel sem k svojim fantom in jim rekel: ‚Požar v Folie Bergere! Rešujte baletke!'"

(Derniers Nouvelles)

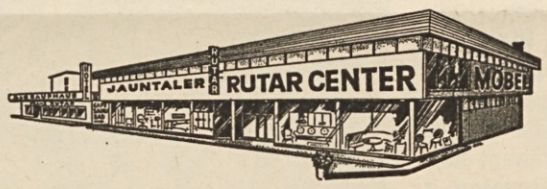

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

RUTAR-CENTER
● ugodno dobavi
● in hitro na dom
● dostavi

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

„Človek nikoli ne ve, kaj ga čaka in kdaj mu pride denar prav. Nekoč se mi je na poti v New York polomil avtomobil. Nesreča se je pripetila ponoči in pri sebi sem imel samo čekovno knjižico. V mestu, kamor smo naposled prispeli, nisem mogel dobiti niti cigaret."

„Jaz sem pa nekoč zaupal belemu gentlemanu v Barbadoesu, ki je najel mojo jadrnico, da bi lovil leteče ribe . . . " se je oglasil kapitan.

„Pustite te storije pri miru, kapitan," ga je prekinil Henry. „Pojdite raje na krov svoje ‚Angelike', zakaj mi smo že pripravljeni za odhod."

In kapitanu Trefethenu ni preostalo drugega, kakor da se ukloni. Pomagal je svojim mornarjem poriniti čoln v morje, skočil vanj, sedel h krmilu in pognal čoln k „Angeliki". Tu pa tam se je ozrl in videl, kako so si begunci na obali naprtili prtljago in izginili v goščavo.

Prišli so do posekane gozdne parcele in zagledali množico plantažnih delavcev, ki so sekali štore in pulili korenine tropskih dreves, da pripravijo parcelo za kavčukovo plantažo.

Leoncie je šla z očetom spredaj. Za njima sta nesla prtljago Ricardo in Aleksandro, pa tudi Francis in Henry sta bila obložena z razno ropotijo. Ta nenavadni sprevod je srečal suh, prileten gentleman, ki se mu je že na obrazu poznalo, da je potomec španske plemiške rodbine. Pognal je svojega konja čez posekana debla in jam, iz katerih so delavci pulili korenine, da se čimprej prepriča, kdo so ti ljudje in kam so namenjeni.

Ustavil se je pred čudno procesijo, skočil s konja, dvignil klobuk in se spoštljivo priklonil Leoncie. Nato je podal staremu Enricu roko s takim navdušenjem, da ni bilo dvoma, da sta dobra znanca.

Govorila sta špansko, in sicer tako hitro, da je neznanec obljubil konje še prej, preden ga je Enrico predstavil obema Morganoma. Svojega konja je plemič po španskih običajih takoj ponudil Leoncie. Skrajšal je stremena in posadil mladenko na konja.

„Kuga je pokončala vse konje, tako da smo ostali na plantaži brez njih," je spregovoril in se prijazno nasmehnil Leoncie. „Samo moj paznik ima še dobrega konja, ki ga z veseljem odstopim vam, dragi Enrico."

Segel je Franciscu in Henryju v roke ter izjavil, da so prijatelji njegovega starega druga Enrica obenem njegovi prijatelji. Ko je Enrico vprašal plemiča, kako je možno v Cordillere in mimogrede omenil petrolejske vrelce, je Francis postal pozoren.

„Pa vendar ne mislite reči, senor," je vprašal neznanca, „da so v Panami našli nafto?"

„Seveda," je pritrdil plemič. „Že davno vemo, da so v teh gorah bogati petrolejski vrelci. Šele družba Hermolillo je skrivaj poslala v te kraje ameriške inženirje in kupila vse parcele. Pravijo, da predstavljajo ti vrelci ogromno bogastvo. Sam se seveda ne spoznam na to. Pritisk nafte je tako močan, da so že na mnogih krajih nastale razpoke, iz katerih teče nafta in zaliva vso okolico. Inženirji pravijo, da je gostota nafte tako velika, da teh odtokov ne morejo ustaviti. Zdaj morajo napeljati samo še cevi do morja in eksploatacija se lahko takoj prične. Cevi že polagajo. Medtem pa odtekajo ogromne količine nafte, in to je seveda velika škoda."

„Kaj nimajo nobenih rezervoarjev, kamor bi napeljali nafto?" je vprašal Francis, čigar misli so bile pri Tampico-Nafti, v katerih je bil naložen velik del njegovega imetja. Odkar je odpotoval iz New Yorka, ni vedel o tem podjetju ničesar.

Plemič je odkimal z glavo.

„Gre samo za prevoz," je pojasnil radovednemu Američanu. „Ves gradbeni material morajo dobavljati z mulami. V dolinah med hribčki imajo velike petrolejske bazene, ki so jih zavarovali z nasipi, toda vse to nič ne pomaga. Dragocena tekočina neprestano odteka."

„So bazeni pokriti?" je vprašal Francis in se spomnil strašnega požara kmalu po ustanovitvi delniške družbe Tampico-Nafta.

„Ne, senor."

Francis ga je presenečeno pogledal.

„Bazeni morajo biti pokriti," je dejal. „Vžigalica v pijani ali maščevalni roki plantažnega delavca zadostuje, da gre vse bogastvo v zrak. Kako more biti podjetje tako neprevidno in lahkomiselno?"

„Saj nisem delničar tega podjetja," je dejal plemič, misleč, da lete Francisovi očitki nanj.

„Govoril sem seveda o Hermosillo Company, nikakor pa ne o vas, senor," se je opravičeval Francis. „Tudi jaz se ukvarjam s to industrijo. Že večkrat sem moral drago plačati taka naključja ali zločine. Nihče točno ne ve, kako nastane požar. Vemo samo to, da se nafta naenkrat vname in gori po cele tedne."

Francis je hotel govoriti še o zavarovanju nafte in delavcih, ki po svoji neprevidnosti ali brezvestnosti povzročajo ogromno škodo, toda usoda je hotela drugače. Tisti hip se je namreč pojavil paznik s palico v roki in z enim očesom ogledoval čudne goste, z drugim pa v bližini zaposlene delavce.

„Senor Ramirez, bodite tako prijazni in razjašite konja," ga je nagovoril gospodar. Ramirez je skočil s konja in ga prepustil gospodovim znancem.

„Konj je zdaj vaš, dragi Enrico," je dejal plemič. „Če pogine, lahko vrnete sedlo in opremo, kadar hočete. Če pa ne boste imeli ugodne priložnosti, pa pozabite, da ste mi sploh kaj dolžni — razen družbe in prijateljstva. Žal mi je, da vas ne morem pogostiti, toda poglavar je krvoločen, to vem. Vse storimo, da ga speljemo na napačno sled."

Ko sta Leoncie in Enrico zajahala konja in privezala prtljago z jermeni k sedlu, se je začel sprevod pomikati proti pogorju; Aleksandro in Ricardo sta se držala za stremena Enricovega konja. Francis in Henry sta sledila njunemu zgledu, in tako je vsa šesterica nadaljevala pot zelo hitro. Vreča s srebrnimi dolarji je bila privezana k sedlu.

(Dalje prihodnjič)

Jubilejno slavje organista v Kazazah

(50 LET ORGANISTOVSKE SLUŽBE FLORIJANA BECELJA)

V letošnjem letu jubilejev smo v naši fari v nedeljo, 22. junija, obhajali redki jubilej 50-letnice organistovske službe našega organista in pevovodje, g. Florijana Becelja, kmeta na Metlovi.

Pred jubilejno mašo smo ga pred oltarjem naše farne cerkve s pesmijo in besedo počastili in se mu zahvalili za njegovo dolgoletno delovanje v službi Bogu in Cerkvi. Ob začetku in koncu te počastitve so

slavljencu cerkveni pevci pod vodstvom našega domačina, škofijskega kantorja g. prof. Jožefa Ropitza, zapeli v pozdrav in mu želeli v pesmi: „Bog živi Vas — sto let!“ Slavljencu sta spregovorila prisrčne zahvalne besede naš župnik Florijan Zergoi v imenu faranov in naš škofijski kantor v imenu prevzvišenega gospoda škofa, ki se slavljencu zahvaljuje v posebni častni diplomi za njegovo 50-letno zvesto sodelovanje v božjo čast.

V svojem govoru je g. Ropitz med drugim povedal: Leta 1920 je bil v Kazazah misijon, fara pa je bila brez organista. Zato je hodil orglat organist Kropivnik iz Vogrč. Mladi Becelj pa si je mislil: „Bom pa jaz postal organist.“ Začel se je učiti pri Kropivniku in je 21. junija 1925, na god svojega očeta, prvič orglal v naši farni cerkvi. V letih 1928 in 1929 je hodil v orglarsko šolo v Celovec in tam napravil izpit z odliko. Od leta 1935 do 1939 je opravljal službo organista in mežnarja na Djekšah.

Po počastitvi ga je prosil naš župnik, da bi orglal in vodil petje pri jubilejni zahvalni maši, kot duhovniki obhajajo svoje jubileje tako, da (slovesno) obhajajo daritev sv. maše. Lepo je donelo petje zbranih vernikov, duhovnikov-somašnikov in pevcev, ki so prepevali ta dan s posebno velikim veseljem.

Proti večeru smo se zbrali pevci z našim jubilantom po pobožnosti v župnišču, kjer nas je pogostil naš župnik. Tam smo v družinskem krogu pevcev počastili našega slavljenca in na pesem „Sem pevec in peti je vse mi na sveti“ navezali svoje čestitke in želje jubilantu. Med drugim je v imenu pevcev spregovoril besede zahvale g. Martin Komar, pevec in referent za oznanjevanje in prosveto v župnijskem svetu. Dolga bi bila procesija pevk in pevcev, ki jih je učil, če bi šli mimo nas. Učil je 70 pevcev, 55 jih še živi. Omenil je, da je jubilant v svojih mladih letih, pred vojno, vodil tudi moški zbor in z njim uspešno nastopal po naših dolinah in drugod s slovensko pesmijo na odru. Ker je izvežbal veliko pevk in pevcev za zborovsko petje, mu velja zahvala za versko in kulturno obogatitev našega podeželskega ljudstva. V veseli družabnosti smo ob lepi domači pesmi obujali spomine.

Želimo jubilantu, ki je zelo trdne narave, da bi še dolgo mogel delovati kot organist in s pesmijo olepševati in poglabljati bogoslužje ter bogatiti naše življenje.

Italijanska in madžarska manjšina v SR Sloveniji

LJUBLJANA. — Podpredsednik republiškega izvršnega sveta Rudi Čačinovič se je vrnil iz Madžarske, kjer je bil na obisku na povabilo predsednika županijskega sveta Železne Županije. Razpravljali so o sodelovanju obmejnih področij, še posebej pa o cestnih in železniških povezavah med Slovenijo in zahodnimi predeli Madžarske. Razprave o prometnih vprašanjih se je udeležil tudi državni sekretar za promet v madžarski vladi Abraham, pri razgovorih pa je sodeloval tudi jugoslovanski veleposlanik v Budimpešti dr. Žiga Vodušek.

Jože Lončarič se je v minulih dneh v Kopru in v Murski Soboti pogovarjal o uresničevanju ustave v zvezi s posebnimi pravicami italijanske oziroma madžarske narodnosti in njunih pripadnikov. Na pogovorih so sodelovali zastopniki občinskih skupščin in samoupravnih interesnih skupnosti, ki so jih v skladu z novo ustavo SR Slovenije za vprašanja svoje prosvete in kulture ustanovili pripadniki narodnosti v občinah na narodnostno mešanem območju. Ugotovili so, da se delovni ljudje in občani obeh narodnosti uspešno in enakopravno vključujejo v vse organe in oblike samoupravnega odločanja in urejanja od krajevnih skupnosti ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti do občinskih skupščin in njihovih organov. Skupna ugotovitev vseh sodelujočih v razgovorih je tudi bila, da se na tej podlagi uspešno rešujejo vsa odprta vprašanja in da je bil dosežen pomemben napredek pri uresničevanju ustavnega položaja in pravic italijanske in madžarske narodnosti ter njunih pripadnikov.

Svečano odprtje hidrocentrale v Borovljah

BOROVLJE, ŽIHPOLJE. — V prekrasnem sončnem vremenu in ob udeležbi skoraj vseh uglednih osebnosti javnega in političnega življenja Koroške, je zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger minuli petek, s pritiskom na gumb, slovesno odprl novo, predzadnjo dravsko elektrarno v verigi „srednje Drave“, Borovlje-Žihpolje.

Drava igra velikansko vlogo v avstrijskem, še posebej v koroškem elektro-gospodarstvu. V par letih bo Drava dajala vodno silo sedmim hidroelektrarnam. V Avstriji izvaja to delo, kot je znano, posebna delniška družba po imenu Avstrijske dravske elektrarne (ÖDK). Te Dravske elektrarne bodo zgradile sedem elektrarn na dravskem odseku med Beljakom in državno mejo pri Labotu. Ko bodo začele obratovati vse elektrarne, bodo dale skupno zmogljivost 465 tisoč kilovatov in letno 2,35 milijarde kilovatnih ur.

Doslej so zgradili šest hidrocentral in sicer: Bistrica-Bilčovs, Kazaze, Žvabek, Labot, Rožek-Št. Jakob in Borovlje-Žihpolje. V zidavi pa je še zadnja stopnja pri Aninem mostu, ki bo dala 80.000 kilovatov, z letno zmogljivostjo 400 milijonov kilovatnih ur. Hidroelektrarne so združene v dveh skupinah: hidroelektrarne „spodnje Drave“, h kateri štejemo: Kazaze, Žvábek in Labot, in v elektrarne „srednje Drave“: Rožek-Št. Jakob, Bistrica-Bilčovs, Borovlje-Žihpolje in Anin most pri Galiciji, na cesti Celovec—Železna Kapla.

Ob otvoritvi se je zvrstilo nič manj kot sedem govornikov, ki so vsak po svoje interpretirali pomen in važnost najmlajše hidrocentrale v Avstriji, ter pomen zidave elektrarn vobče za elektrogospodarstvo naše dežele.

Slovesni akt je začel s pozdravi direktor Gaston Kugler, ki je ob slovesu (gre namreč v pokoj) podal pregled celotnega stanja

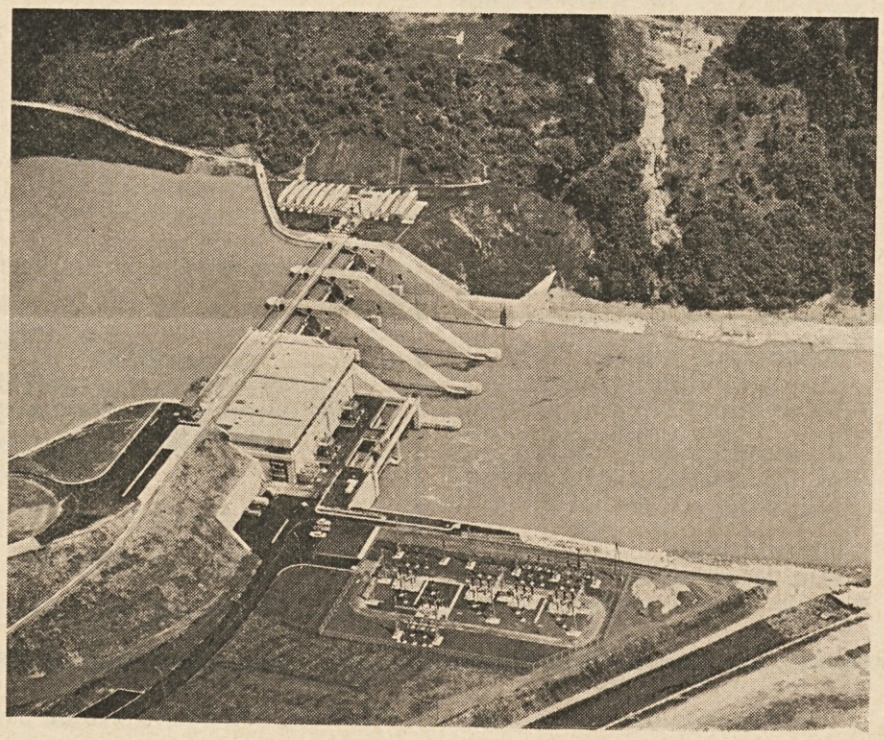

električne energije na Koroškem.

O tehnični plati nove elektrarne je govoril dipl. inž. Hans Hautzenberg. V svojem referatu je omenil, da je umetno jezero 10 kilometrov dolgo, na jugu pa je omejeno z deset kilometrov dolgim jezom. Elektrarna Borovlje-Žihpolje ima zmogljivost 80.000 kilovatov in letno zmogljivost 336 milijonov kilovatnih ur. Govornik je nato povedal, da so začeli z deli boroveljske elektrarne leta 1972, dve turbini pa sta bili v pogonu že od letošnjega februarja dalje.

Omembe vredno je tudi dejstvo, ko je govoril o naravnih zalogah premoga v deželi. Če ga bo dovolj, ga bodo izkoriščali.

Glavni načelnik ÖDK Franz Inthaler je tolmačil najlepše želje delavcev in nastavljencev Dravskih elektrarn, hkrati pa se je spomnil dveh delavcev, ki sta dala svoje življenje za tehnični napredek dežele. Po tej poti je zaprosil odgovorne, da bi še nadalje skrbeli za zidavo elektrarn, kajti le tako je možno ohraniti delovna mesta.

Dipl. inž. Erich Werner se je v svojem referatu bavil zlasti z očuvanjem okolja, češ „da nam nasprotniki očitajo, da uničujemo brez cilja prirodno okolje,“ „Naloga tehnike je bila in bo,“ je dejal Werner, „da bomo gledali, da se mora zidava elektrarn prilagoditi pokrajini, tako da je naravno okolje še lepše kot je bilo prvotno.“

Deželni glavar Leopold Wagner je v svojih izvajanjih poudaril zlasti dejstvo, da bomo, ko bodo aktivizirane vse vodne sile Drave, za dolgo prihodnost zagotovljeni z električno energijo. Pred slabim tričetrt letom smo predali svojemu namenu rožeško elektrarno, danes pa predzadnjo v verigi „srednje Drave“. Sedaj pa že tečejo dela za zadnjo stopnjo v gradbenem načrtu naše Drave — hidrocentrala Anin most pri Galiciji.

Na očitek nekaterih krogov, da zvezna vlada premalo upošteva želje naše dežele, je trgovinski minister dr. Josef Staribacher odgovoril, da gre tu verjetno za nesporazum, kajti vlada se trudi, da ne bi bila kaka dežela prikrajšana. Zidavo elektrarn na Dravi in z izkoriščanjem zalog premoga bomo intenzivno nadaljevali.

Kot zadnji je zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger izrazil občudovanje, v kako kratkem času je zrasla na tem kraju nova hidrocentrala Borovlje-Žihpolje, ki bo dajala električno energijo skoraj 80 odstotkov koroškim gospodinjstvom. Laik se ne more načuditi dejstvu, da za pogon te elektrarne ni potreben niti en človek, kajti leta je vodena na daljavo iz glavne hidroelektrarne na Bistrici. Predsednik je izrazil tudi veselje, ker umetno jezero ne deluje uničujoče na naravo, temveč nudi nove privlačnosti in prednosti in se bo kmalu prilagodilo koroški pokrajini. Na koncu je dr. Kirchschläger v imenu republike čestital Avstrijskim dravskim elektrarnam k uspehu zidave hidrocentrale v Borovljah. B. L.

P. S.:

Navzočnost zveznega predsednika dr. Kirchschlägerja je ob otvoritvi hidrocentrale izrabil tudi Franc Poganič, ki je kot slovenski občinski odbornik naslovil na zveznega predsednika nekaj besed. Prosil ga je, naj se v okviru svoje prisotnosti zavzema za čimprejšnjo izpolnitev člena 7 državne pogodbe. Poleg tega naj dr. Kirchschläger skrbi za primerno dotacijo kulturnemu domu.

Ta Poganičev nastop je prav gotovo priložnost, da se uredi dokončno tudi „provizorij“ slovenske frakcije v občinski sobi. Po takem nastopanju bi vsak ohranil svoj obraz, slovenska frakcija pa bi mogla v prihodnje plodno delovati.

Abwehrkämpferbund je treba prepovedati!

Vedno, kadar so zastopniki koroških Slovencev zahtevali prepoved Heimatdiensta ali katere njemu vključenih organizacij, so naleteli na nerazumevanje. Izgovor je bil, da sme imeti v Avstriji lahko vsak svoje mnenje, in da je svoboda mnenja ustavno zajamčena. Slovenci so se sklicevali na odstavek pet člena sedem državne pogodbe, ki jasno določa, da je treba organizacije, katerih delovanje je naperjeno proti manjšinam, prepovedati. Doslej so oblasti imele gluha ušesa.

Prav tako so prepovedane organizacije neonacističnega značaja.

Nedeljska prireditev v Vernberku je potrdila neonacistični in proti slovenski manjšini usmerjeni značaj koroškega abwehrkämpferbunda. Predsednik KHD dr. Feldner je zahteval ločene šole za slovenske in nemške otroke, torej politiko apartheida, ki so jo Organizacije združenih narodov že pred leti obsodile, ker ne služi sožitju dveh narodov. Župnik Mucher pa je v svoji pridigi javno hujskal proti Slovencem in proti njihovim pravicam, predvsem, ko je govoril, da morajo vsi južni Korošci skrbeti za to, da nobena slovenska tabla ne bo stala ob cesti. Podtikaval pa jim je tudi iridento. Vsekakor je ta pridiga zrela za državnega tožilca. Zvezni kancler je tako preiskavo zagotovil, na rezultate smo radovedni.

Izgovor, da je bila pridiga pač enkraten spodrsljaj Mucherja, ne velja. Kajti množica mu je navdušeno ploskala, nihče se ni zgražal nad njegovimi formulacijami. Nasprotno. Abwehrkämpferbund se je v osebi svojega podpredsednika Hofstätterja identificiral s tem govorom, ko se mu je zahvalil za pridigo in obljubil, da bo Mucher dobil največje priznanje Abwehrkämpferbunda — „Kärntner Kreuz mit Eichenlaub und Schwert in Gold“. Navzoči abwehrkämpferji so navdušeno ploskali temu predlogu. Jasnejše identifikacije s to hujskaško pridigo si ne moremo predstavljati.

Abwehrkämpferbund je zrel za prepoved.

Koroška stvarnost — v NASEM TEDNIKU

Drama, novele, roman v koroškem slovstvu

(Nadaljevanje s 5. strani)

in še priključil dve koroški noveli. Sem jih napisal z dušo in je odziv nanje odličen. „Korotan v krčih“ in „Vanca s Klanca“ sta najmočnejši. „Korotan v krčih“ je že prevedena v francoščino. Slovenski Amerikanci bi radi imeli „Vanco s Klanca“ v angleščini. Celo angleški film o njej si želijo. Vsekakor sem zadovoljen.

Urednik „nt“: Kdaj pa izide druga knjiga zamejskih novel? Katere novele nameravate izdati?

Novele za drugo knjigo so skoraj že do kraja pripravljene. Bo pa med njimi ena, ki bo strahotna dokumentacija slovenskih „krčev“, slovenskih bolečin. Upam, da bo tudi druga knjiga že v jeseni v javnosti.

Urednik „nt“: Lani ste izdali roman **„Med koroškimi brati“.** Kako je bil ta roman sprejet?

Ta roman je moj „bestseller“, najbolj kupovana in brana knjiga. Razširjena je v Ameriki, v zamejstvu in v matičnem narodu. Danes jo je skoraj že težko dobiti, čeprav je izšla pri Mohorjevi v Celovcu in pri Slomškovi založbi. To knjigo mnogi že drugič, tretjič berejo in mi izrekajo priznanje, češ da tako pretresljive knjige še niso imeli v rokah in da je to knjiga, ki razodeva svetu resnični koroški medvojni obraz. Zanimivo je, da so me prav zaradi te knjige nekateri znanci po svetu (v Švici, Ameriki) priporočili Švedski akademiji znanosti za Nobelovo nagrado. Že lansko leto sem bil med kandidati za to nagrado. Do podelitve te nagrade, kateremu Slovencu bo verjetno še zelo daleč, vendar važnejše je to, kaj nekateri krogi o mojem slovstvu sodijo, kako ugodno me vrednotijo.

Urednik „nt“: Ali boste še izdali kak podoben roman, kot je „Med koroškimi brati“? Ali ga boste celo nadaljevali?

Nadaljevati bi ga mogel, ker imam še veliko snovi. Vendar sem mnenja, da bo treba poseči še v druga področja koroškega bitja in žitja. Spoprijemati se je treba tudi s sodobno stvarnostjo in reševati našo najbolj ogroženo bit. Vsekakor je potrebno utrjevati našo narodno hrbtenico in dvigati naš narodni ponos. Naše ljudstvo s 1400 letno težko zgodovino to tudi zasluži! Malemu narodu z njegovimi preko dva milijona članov je treba strnjevati vse moči v neizprosni borbi za prostor pod soncem.

Urednik nt“: Gospod doktor, zahvaljujemo se vam za vaše izčrpne literarne podatke in vam želimo v prihodnosti še obilo uspeha na njivi literarnega ustvarjanja v blagor naših koroških rojakov. B. L.